

17
11

לְכֶם: ^ל אֶךְ מַעֲיֵן וּבֹר מְקוֹה־מִים
יְהִי טְהוֹר וְנִגַע בְּנִבְלָתָם יִטְמָא: ^ל וְכִי
יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל־פְּלִיזָרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר
יִזְרַע טְהוֹר הוּא: ^{לח} וְכִי יִתְּנֵם עַל־

לְכֶם מַעֲיֵן וּבֹר מְקוֹה־מִים
יְהִי טְהוֹר וְנִגַע בְּנִבְלָתָם
יִטְמָא: ^ל וְכִי יִפֹּל
מִנִּבְלָתָם עַל פְּלִיזָרַע
זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזְרַע
טְהוֹר הוּא: ^{לח} וְכִי יִתְּנֵם

רש"י

לקט בהיר

חם רצה לקיימן בטומאתן רשאי (ח"ס): (לו) אך מעין ובור מקוה מים. המחזירים לקרקע (ע) אין מקבלין טומאה, ועוד יש לך ללמוד (ע): יהיה טהור. הטובל בהם מטומאתו (ח"ס): ונוגע בנבלתם יטמא. הפילו הוא בחוץ מעין ובור (ע) ונוגע בנבלתם יטמא (ח"ס), שלא תאמר ק"ו חם מטמא את הטמאים מטומאתם ק"ו שילול את הטמא * מליטמא, לכך נאמר ונוגע בנבלתם יטמא: (לז) זרע זרוע. זרועה * של מיני זרעונין (ע), זרוע שם דבר הוא, כמו (דניאל ח' י"ג) ויתנו לנו מן הזרעים: טהור הוא. (למדך הכחוש) שלא הוכשר ונתקן לקרות אובל * לקבל טומאה עד שיצואו עליו מים (ח"ס - חולין ל"ג): (לח) וכי יותן מים על זרע. לאחר שנחלב, שאם תאמר יש הכשר במחזור, אין לך זרע שלא שינוי נוסחאות * בטומאה - בטומאתם. * הסתוריים. * זרע. להיות אובל לקבל טומאה עד שיבא רמב"ן.

שפיתת ב' קדירות: (עב) ואפילו אין במים מ' טאה אלא שהם בקרקע ולא נכלו ונפל לתוכן כוית נבלה לא נטמאו ופי' יהיה טהור יהיה נשאר טהור בכל אופן, כלומר אין מקבלין טומאה, וכן משתמשין ר"ל במשנה בלשון זה על דבר שאינו מקבל טומאה "טהור", ודרוש זה לא שייך רק לר' יהודה ור' יוסי שסוברים משקה מקבל טומאה מן התורה, אבל לר' אליעזר שום משקה אין טמא מן התורה ולא שייך ח"כ דרוש זה, ובהכרח לומר דרוש הב' (רא"ם): (עג) פי' הפילו לר' יודא ור' יוסי יש ללמוד ב' דברים מפסוק זה, שדרוש הא' דחוק הוא כמו שאמרנו שהיל"ל לא יטמא, ובפרט פיצת "יהיה" אין לו שחר לפי", שהמכוון שנשאר טהור ולא שיהיה טהור, לזה בהכרח לדרוש שאדם או כלים טמאים שיצאו בתוכו יהיה טהור מטומאתו, ודרך זה לבדו ג"כ אינו די, שמה ענינו לכלן, המדובר כאן מכלי חרס ואוכל ומשקה ותנור שהם טהורים ונטמאו בנבלה הנזכר למעלה, אבל אדם וכלים טמאים מאן דכר שמייה, ובפרט אומרו חיצת "אך" אין לו שום הבנה על פי פשטות לדרך הב', ועוד חסר אות ב"ת שהיל"ל במעין ובמקוה, לזה נריך לדרוש לר' יודא ור' יוסי ב' דרושים ציחד (ג"א): (עד) פסוק זה מיותר הוא שכבר נאמר כל הנוגע בהם בטומאת יטמא, גם אין זה מקומו, ודאי שמחזור ומקושר הוא על מה שסמך לו, לאשמעין חידוש שהטובל ושרץ בידו לא עלתה לו טבילה, לפי שהיתה סברה מנח ק"ו שיעלה לו טבילה, ובת"כ לימא ק"ו זו (אפשר שמדרש אחר ראה רבינו), אלא שהיה סברה ללמוד מקוה מים מקרקע, שהקרקע מטהר זרעים טמאים הנזרעים בתוכו וגם המקוה מטהר טמאים שטובלים בתוכו, ח"כ יש סברה כמו שהמחזור לקרקע אינו מקבל טומאה הגם שהשרץ נוגע בו לפי שהארץ מזילתו, כמו כן מקוה יציל על האדם שבתוכו הגם שהשרץ בידו, לזה נריך קרא שלא כן הוא, ע"כ תוכן ת"כ, והנה סברה זו של ת"כ נכון מאוד, משא"כ ק"ו של רש"י יש להשיב עליו, שמה שמטהר המקוה את הטמא הוא רק אחר שפרוש ממנו הטומאה, גם עבר עליו יום אחד או שבוע ימים, והיאך נלמד ממנו שיטהר את מי שהטומאה עודנו דבוק בו (ג"א), ואין קושיא, שרבינו רש"י הרודף והטורה לפרש פשטא דקרא הוציא ק"ו זו מן הפסוק עו"ה: הגם שאך מעיין ובור מקוה מים יהיה טהור אעפ"כ ונגע בנבלתם יטמא, והבן (בר"א): (עה) חיצת זרע וכיוצא בה אינה משתנית מנקודתה אם היא סמוכה ונקשרת עם חיצה שלאחריה, כמו חורה - תורת משה, ולא ניכר אלא לפי הענין המכריח לומר כן, וזה כוונת רבינו כאן לתרץ ולפרש שהכתוב אומר זרע זרוע והם כל אחד שם דבר, ולמה ח"כ לומר דבר אחד ב' פעמים, לזה אמר שחיצת זרע הוא שם כולל לכל מין זרע בין דבר אובל בין לאו, והוא נקשר ונסמך לחיצת זרוע, וכאילו אמר זרע של זרוע, וחיצת זרוע הוא שם דבר על זרע העומד לזרוע, ומה שאמר רש"י זרוע שם דבר הוא אין כוונתו לומר שחיצת זרע לאו שם דבר הוא, אלא דרכו של רש"י לקרות את שם דבר הנסמך "דבוק" ואינו קורא אותו שם דבר, והכפל מורה על מינים הרבה, כלומר כל מין ומין זרע שהוא זרעונים, וגם באלו למעט דברים הנקראים זרע ואינם של זרעונים, והכתוב צמצמו מפרש כוונתו באומרו אשר זרע פי' העומד לזרוע: (עו) פי' מדאמר בפסוק הסמך שאם באלו עליו מים קודם נגיעת הנבלה הוא טמא מכלל שפסוק זה מיידי שנגע בו הנבלה בלי ביאת מים קודם, והנה מה שכבר למדנו דבר זה לעיל בפסוק ל"ד אין קושיא, ב' תשובות

יתקבון מין
מנבלתהון
לכון: לט וארי
היא לכון למ
יהי מסאב
מנבלתה

הוכשר (ח"ס):
משקין (ע), וכי
לחוכן, הכל נז
עליו. אף מש
אלה להיות ענ
טומאה פטנ
(לט) בנבלו
שינוי נוסחאות * זרע
פסוקים הללו כו
חרס אין נריך ל
שנגע בהם שרץ
שאלה אחת אומ
להעמיס זאת גב
ופסוק הקודם
הוכשר, ומה שז
זאת אפשר לתרץ
השדות במים שז
יצא עליו מים
המחזור, משא"כ
טהור רק באופן
שידענו מן הכת
וההכרח לכלול
(ת"כ), ולפי"ו
מקום לאסור גב
דרשתו וכולן רי
דוקא: (עט) נ
עליהם (על הזר
בתוכו תלך ומומ

מ. והאוב

לנוגע ולנושא
הכתוב כפשו

צניי מקוואות (5)

יסודות שונות להגות במקוב והמציין
(עין אצל צניי בני ציפה)

יום שני: פ'ט ויאמר אלהים יקוו
המים מתחת השמים אל מקום

צפר יום תנין: ויאמר יי ותבנשון
מ'א מתחות שמיא לאתר חד

לקט בהיר

רשיי

אש ומים לשום האל"ף שלא במקומו. (מ"ל): (מב) סבר
כ"י יהודא פ"ה מקואות שדוקא אוקינטס (וכן הוא צ"ר)
ולא שאר ימים, שפשיטות הכתוב כן מוכח באומרו אל מקום
שינוי נטחאות * חזו שטוחין.

אור החיים

שקראם בפסוק ראשון צמס שמים^מ פירוש בריאה
אחת שעתיד לקרותה שמים, ולעולם לא קרא ה' לו
שם זה עד יום ז'. ולדברי רבותינו שאמרו (שם ד')
פירוש שמים הוא שא מים^מ, יכוון הכתוב על זה
הדרך ויקרא ה' לרקיע^מ ואמר לו שא מים כדי
שיהיה אויר למקום הנבראים כדי שיהיו הנבראים
צין שמים לארץ, וזולת זה אין מקום ליושבי תבל עד
שקרא לרקיע שישא המים שהיו מונחים עליו,
ואמר למים התחתונים שיקוו למקום אחד ציוס ג'
ונתראית היבשה בזה הנה מקום ליושבי תבל. ואין
סתירה לזה^מ מדברי רבותינו שאמרו מים
העליונים צנם עומדים, שהגם שהשמים הם
נושאים אותם, עם כל זה לסדר תכונת השמים
וכידורם^מ הרגישו כי צנם עומדים כמו שכתבנו
בפסוק ויעש:

מ. ויאמר אלהים יקוו. נריך לדעת מים אלו
אם הם מים התהומיים^מ ובאומרו
יקוו המים אל מקום אחד הנה לא נשאר מנימות
אחרים עוד, וזה הפך מה שאמר הכתוב (יתרו כ')
ואשר צמים מתחת לארץ^מ, ואם הם מים אחרים
לבד התבוס נריך לדעת צמה היו מוצדלים ממנימי
התבוס ליחד הדיבור להם לצדס^מ. גם לא ראינו

אור בהיר

ב. והם לא קנו שמים אלא ציוס ז'. (פב) כלומר הוא צוי שישא. (פג) פי קראו כדי לנאותו, אבל קריאת שמו יוכל
להיות שהיה ציוס א'. (פד) פי צ' המדרשים. (פה) שהם כדוריים. (פו) הנאמר בפסוק ז' ותשך על פני תהום. (פז)
הרי שצעת מתן תורה היו מים בתהום, וא"כ אין לומר שהכתוב דיבר כאן לכל המימות גם לתהום. (פח) הרי מים עם מים
מעורבים, וא"כ איך אפשר לומר שלמים א' דיבר ולמים א' לא דיבר. (פט) פי הגם שנאמר שנעשה נם ונבלו, אבל עדיין קשה
מנין ידעו מים התהומיים שלא להם היה הנזי להקות צים אוקיינוס. (צ) הלא גם אם יהיו במקומות הרבה יוכל להראות
היבשה. (צא) שעדיין לא ראינו צואת הוימו ובריאתו. (צב) אבל למים שהיו מתחת לארץ לא דיבר ה' כלל, לא צעת המתחת
הרקיע ולא צעת הקואות המים. (צג) זה יהיה פי צ' על חיצת ותראה, מלשון מראה וגוון. (צד) זה יהיה פי ג' על חיצת

ומעלה לארץ
יכפכו טבעו
הלכות דעוב
המים יכפכ
המים וגו'
ציסודה לה
קדמה בריא
נמלינו אומר
אוקיינוס ויז
שקוו אין ה
ועל אותו חל
שאמר ה' לא
המים מחובנ
הכתוב צא ו
זה לשונו ו
והמים מכסי
הקב"ה יקוו
פני כל האר'
המים וכו' ו
כבר היתה כ
דברי המאמו
שחיה היצנ
יקוו מקומם,
חול גבול ליו
ופירוש ותרא
לא תיראו וגו
מפירושינו, ז
יכוון לכל. ור
שהיה העפר

ומראה, וכן צד
הים. (צו) ו
היבשה צה"א ה
דיבר ה' צ"ה לה
אלא שלא היה נ

וּתְתַחַו יִבְשָׁמָא וְהוּהּ כֵּן יִקְרָא אֶחָד וְתִרְאָה הִיבְשָׁה וַיְהִי־כֵן

זבנשוו
גר חד

אור החיים

מזה ותסמך בחינת העפר ותהיה היבשה ע"כ. ופירושו ז"ל לריק ערצ"ם, גם אין פשט הכתוב מגיד זה"ט, גם לפי דבריו ז"ל לא היה לריק להקוות המים אל מקום אחד) אלא שיאמר ליבשה שתראה בסדר האמור דברי הרב שיחזרר העפר מן המים ויוף למעלה וישארו המים במקומם, ועוד מהכתוב משמע שכל המים הנמצאים מתחת לרקיע שהיו סמוכים לארץ נקוו למקום אחד ולא כן משמע לפי פירוש הרצ"ה, ועוד אין לשון ותראה מדוקדק לדרכו ז"ל(פ). והכונן בעיני הוא כמו שפירשתי שהארץ היתה תוך המים שטוחה ומים למעלה ומים למטה ממנה ועל מים שלמעלה לארץ גזר הגזר שהרקיע יתמלע בתוכם וישא בכנפיו מים העליונים וחלק הנשאר מתחת לרקיע לא ישאר תחת כל הרקיע בהשואה אלא יקוו במקום אחד, והוא אומרו יקוו המים מתחת השמים(פ) אל מקום אחד וזוה תראה היבשה כפשטה. ונראה לומר כי כל בחינות המים שעל הארץ בין העליונים ממעל לרקיע בין שנקוו למקום אחד הם בבחינת מים זכרים(פ), ולזה תמצא שהולדת הזרעים תהיה ממימי אוקיינוס(פ) שהם מים הנקוים, כאומרם ז"ל (תענית ט'): שממימי אוקיינוס הם הגשמים ואחר שימטיר ה' מהם עולים מהבסוס כנגד, והוא אומרם ז"ל (שם כ"ה): אין טיפה יורדת מלמעלה שאין טיפיים עולים כנגדה מלמטה, ואין הזרעים לומחים לא מן הגמטרים ולא מהתחומיים כי זכר לבד או נקבה לבד לא ילדו. והא לך דבריהם ז"ל (פדר"א כ"ג) שאמרו שב' מימות הם אחד זכר ואחד נקבה, וזה

אור בהרר

ותראה, וכן דרך הסמוך תהיה תלשון ראו, אלא שפירושו תהיה ראו לעמוד בהיותו. צד) אלא מחוצרים בתחתית קרקעית היס. צו) וממילא נעשו בורות ולגם ירדו המים. צז) זה יהיה פי' ד'. צח) שאין מזה רמו ככתוב. צט) שאמר היבשה בה"א הידועה, ולפי פירושו ז"ל היל"ל ותראה יבשה. ק) פי' לפי דבריו ז"ל אין לנו שום נפ"מ היאך יהיו המים, ולמה דיבר ה' צ"ה למים. קא) שלפי פי' לא היו צריכים להקות אלא אותן שהיו מעורבים עם העפר. קב) שמשמע שהיה בנמצא אלא שלא היה נראה, והיל"ל ותעשה היבשה. קג) פי' אותן שנשארו תחת השמים. קד) פי' שלא תחשוב כי רק מימות שמעל לרקיע הם זכרים אבל מי היס הם נקבות. קה) ולא מעל לרקיע.

ומעלה לארץ אין הארץ מתקיימת בטבעה כי המים יהפכו טבעה, ולא ולמד מה שכתב רמב"ם בריש הלכות דעות (הל' יסודי התורה פ"ד ה"ה) כי המים יהפכו יסוד העפר למים, לזה אמר יקוו המים וגו' וזוה תראה היבשה, פירוש תעמוד ביסודה להפעיל סיבה צריחה, ולעולם כבר קדמה צריחתה במאמר א' ביום א' כמש"ל, גם נמלינו אומרים כי לא כל מימות העולם נקוו לים אוקיינוס ויש תחומות למטה לארץ, ואפשר שהמים שנקוו אין הפרש ביניהם לתבוס שמתחת לארץ(פ) ועל אותו חלק שאין בו ארץ אמרו ז"ל (חגיגה י"ג). שאמר ה' לארץ די שלא תחפשע מסוף לסוף ונשארו המים מחוצרים למים התחתונים. אחר שכתבתי כל הכתוב צא לידי מדרש מפרקי רבי אליעזר (פ"ה) וזה לשונו בשלישי היתה הארץ מישור כצקעה והמים מכסים על פני כל הארץ וכשילא הדבר מפי הקצ"ה יקוו המים וגו' הרים וגבעות נתפרדו על פני כל הארץ עלה תוכה של ארץ(פ) ונתגלגלו ונקוו המים וכו' ע"כ. הרי דכשאמר הקצ"ה יקוו המים כבר היתה הארץ צמליחות והם דבריו. הגם שלפי דברי המאמר נראה שמפרש ותראה היבשה פירוש שתהיה היבשה חול גבול לים, כשיראו המים ליבשה יקנו מקומם, על דרך אומרו (ירמ' ה') אשר שמתי חול גבול לים, ועשה מוראו של היבשה על הים, ופירוש ותראה מלשון יראה(פ), והוא אומרו האותי לא תיראו וגו' אשר שמתי חול גבול לים, וזה משונה מפירושו, זה דרך דרש, ודרכינו דרך פשט והכתוב יכוון לכל. ורמב"ן ז"ל פירש אומרו ותראה היבשה שהיה העפר מעורב עם המים וגזר ה' שיבדלו זה

ע' יקוו
ד"ה ה',
הימים:

א סחס
במשמע.
צו). עוד
ו תהיה
בראשית
מעורב
וכפי זה
ה היתה
למעלה
: ליבשה
זרו יהי
ו הנשאר
יקוו אל
: היבשה
ס קנחה
שתראה.
א היתה
יון המים
: יכנס
ה שראוי
וד יראה
יס מטה

זו שמו יוכל
ס. פז)
יס עם מים
עדיין קשה
וכל להראות
ענת המתחת
ג' על מינת

ספר עמך עריות יראים כ

המקור דהוא של עין וחשיבו ולא מכביל. נחזור לברייתא אי בור וכול (לב) יהיה טהור ת"ל מעין כה מעין שעיקרו בקרקע אף בור שעיקרו בקרקע; אי מה מעין מטהר ככל שהוא אף מקוה מטהר ככל שהוא ת"ל "אך" מעין מטהר ככל שהוא אך שיהא בו רביעית (לג) ובדבר שגופו עולה בו פ' גוף הדבר שהוא מטביל עולה בו כגון מהטין וצינורות, והמקוה בארבעים סאה. ואי בור מעין מטהר בווחלין אף מקוה מטהר בווחלין ת"ל אך [מועט] מעין מטהר בווחלין ומקוה באשבורן פי' ולא בווחלין, אבל מעין מטהר ככל ענין, שהמעין נקרא מעין בן בווחלין בין באשבורן אבל מקוה אינו נקרא מקוה אלא א"כ ישנו באשבורן ברכתב יקו המים אל מקום אחד אלמא דבר שהוא במקום אחד שאינו ווחל נקרא מקוה ואין לנו להכשיר ווחלין אלא א"כ ילמוד ממעין, ומהו מעוט אך שאינו למד אבל מעין שאינו צריך למד ממקוה שבכל ענין שם

תועפות ראם

הן בנס' גלם ס"ג מ"ב דלף בשל הרס חשיבו כלום בכל שהן וכדך להחוסט ביומור מקואות ס"ד משה ג' לה"ק בני רביעית וס"ד ולא דמי לניטר כו' על ט"ז כו' דההא לא בשעין שיעורא אלא בשל שהוא ולפי"ו א"ש מהני' דהסקות שבטול הויה לנו וחסרה בסדר כו' טסלת את המקוה דהיינו על קטול המחוק רביעית ואף בשל חרס דומיא להחוסט ביומור ובשל חרס רביעית. וז"ל בספר גלות עליות חידושי מקואות ס"ד מ"ג סוף פסקא א' של דע' שהרמב"ם ז"ל צפ"ו מה"ל מקואות ה"ו דקדק לכתוב החילוק בין קבשו ולבסוף הקדן או הקדן כו' על יומור של עין דוקא וטעמא דידיה ז"ל עכ"ל. (לב) ימל שבספיקו יהיה בו כ"ל וכן הוא בגדפס. (לג) אך שיהא בו רביעית כו' לקמן רביעית מחתק בזה נהא. דהתן דמעין מטהר בכל שהוא אם ר"ל רביעית דוקא או שמה כל שהוא ממש ואפי' נפחות מרביעית וכן הויה המרדכי ה"ל מקואות הדר"ה ז"ל נספיק כדבר. וראיתי בספר זנין שלמה להגאון מהרש"ד פ"ט"א במפתחת ספרו ס"ו י"ב כתב שם שהרבה יש להחיות על הספר יראים שאומר דכל שהוא דמעין בני רביעית מהסניא דב"ב ק"ג א' דמקשה שם על מ"ד דכ"ס ז"ל שיעורא ממשנה דמולין ומהר"ן לה ואמאי לא מקשה ממנה' דמקואות ס"א דהתן והמעין מטהר בכל שהוא ואפי"כ בשעין שיעורא וע"ז לא יתכן התירוח דמהר"ן ה"ס וע"ז דהדבר כסוד דלח"מ"ד לא בשעין שיעורא כלל במשין וז"ל בודאי גם לאריך מ"ד כן דלהא בזה לא שמתו דלפני ולכן דברי רבינו בעל ספר יראים ז"ל וע"ז לק"מ להדבר כסוד כמ"כ החוס' ב"ב שם להקשות מהא דהתן חומר חתלתו ארבעה וסופו כל שהוא וז"ל ליה שיעורא דהיינו טפה ויתרו' דלחידו' דנקט שיעורא רבה נקוט נמי שיעורא זוטא וז"ל לחידו' דמקוה בשעין שיעורא רבה דהיינו מ' סאה נקט נמי שיעורא דמעין בכל שהוא ואפי"כ דהוי רביעית ויותר מהו כהנ הרשק"ל בהשו' בחלק הסנה"ס שחבר המשניות כהא דלחמירין בב"ב ס"ג ב' מ"א כל שהוא דלית ביה כוית לטעמת עירובי החומין ועירובי הלירות אמר רב עירובי תבטילין א"ל כן וקורא לנביית כוית בשל כל שהוא ובה נראה לו ליישב גם מה שחברו שבת ס"ג ב' בצרייתא אריג כל שהוא עמא ותבטיט כל שהוא עמא אפי"כ דבשעין שיעורא כמ"כ החוס' שם ד"ה אריג וכן באפי"כ נ"ל וקרא פסיה י"א ספוק ל"ב כתב ע"ד החוס' שבת שם דכ"ס יש לו שיעור וז"ל וז"ל ושיין ב"ב ק"ג א' בשעין דכל שהוא עכ"ל ובאמת כמ"כ שם לק"מ לדברי החוס' דלעומת מה שצבארי צדקס וסארי דברים בשעין שיעורא רבה לדין סומאה ע"ז אמרו בצרייתא דבארצי ותבטיט לא בשעין כולי האי ושיעורא דידהו קרי ל' כל שהוא וכדברי הרשק"ל רביעית דב"ב שם. מיהו כל זה הוא לתירוח הגמרא ב"ב שם למנה' דמולין לחידי דקאמר ח"ק שיעורא רבה כו' מהש"כ לדעת המקדן ושיין חוס' ב"ב שם ד"ה וכמה שכתב וז"ל רה"י קאמר מי פליגי על רב"ב כלל הגו עכ"ל וכמה שם הרש"ל לטען החוס' בכל בני אינו מדויק דלכא אלא הך דהכא וההוא דרש"ה הגו עכ"ל ואינו אומר טובה נפרסה של ראשונים לדבריהם מדויקים דה"ל נאמר דיפלוג אהא דלחבר רב צביה ס"ו ב' עירובי תבטילין צריית כוית דמשמיה כל שהוא חנן. והנה בגדפס יש כהן ס"ס דמש"כ שם אי מה מעין מטהר בכל שהוא אף מקוה מטהר בכל שהוא פי' כו' יש בזה חסרון דברים וז"ל שם אף מקוה מטהר בכל שהוא ת"ל "אך" מעין מטהר בכל שהוא פי' כו' והסופר דלג מהל שהוא ה"ל להב' וחבר מה שצביה"ס. ויראה אי שיעוי גירסא כהפי' שכ' רבינו ולן ממה שכתבו בגדפס וז"ל שם פי' כל שהוא חין בו מ"ס אכל כל גוף הדבר שהוא מטביל בו עולה בו אף שהיה בו רביעית כגון למחטין ולניטרויות עכ"ל והוא יותר כגון מחטין ולניטרויות כסוף דבריו דמשמע מהו דס"ל דהת"כ מירוי בעבילת כלים דשם מעין מטהר בכל שהוא דהיינו רביעית והמקוה כמ"כ דוקא ואפי"כ ע"כ דהיינו בתר דביטול רביעית דמקוה לטובלת כלים וכמ"כ החוס' בפסחים י"ו ב' ד"ה אלא בשם ר"י ואפי"כ רביעית דמעין לא בשל וז"ל שם וז"ל יש לתמוה אי לא בשל רביעית דמעין לטהייה כמ"כ החוס' מיר ל"ח ב' ד"ה (ט"א) צר דלדעת רבינו כהן אי אפשר לומר כתי' החוס' שם דלכא למומר דה"ה נפחות מרביעית בני במשין אכל לנירסת הדפס' אחי שטיר דהת"כ הוא בדין משין ומקוה קודם דביטול רבנן וכמו שכ' הת"כ מה מעין בירי שמים אף מקוה ב"ש דלדעת רבינו אינו אכמכחא בעלמא אלא כולו סאבו פסול דלורייתא כמו שביאר רבינו לקמן ס' זה וז"ל הח"כ מעין מטהר בכל שהוא פי' רבינו חין בו מ' סאה אכל כל גוף הדבר שהוא מטביל בו עולה בו דגם לאדם מעין מטהר אם גופו עולה בו אף שהוא פחות ממי' והמקוה דוקא כתי' כהא וכדעת הרמב"ם ס"ט מה' מקואות ה"ו והרמב"ד בבב"ב כהנ' מקואות סוף ס' א' וכו' שלא ינמא דמעין מטהר בכל שהוא ממש אך אם גוף דבר הנטבל עולה בו ע"ז הנהו רבינו אף שהיה בו רביעית אכל פחות מרביעית לא אפי"כ דגוף הדבר עולה בו והויה מחתכת לא ע"ז אמר רבינו כגון למחטין ולניטרויות ויש ליישב גם הנוסחא שכתבין כן וק"ל ובספר גלות עליות חידושי מקואות פ"א מ"ו פסקא ב' אות ד' ב' וז"ל אכל להר"י והרמב"ם ללאדם בשעין במשין מ"ס רק כלים מטהר בכל שהוא א"כ נראה דמן התורה חין חילוק כלל בין מעין למקוה בשיעורו וגם משין אינו מטהר כלים כ"א ברביעית כמו מקוה אך במע"ס כ' להרמב"ם משין מטהר אף פחות מרביעית וכן נמשע במרדכי ס"ב דשעיות לדעת ר"י אכל לדעתו לא נראה כן כו' עכ"ל ובאמת מוכרחין דברי המע"ס דל"כ אמאי לא הויב כהני עבר רביעיות רביעית דמעין דשאר אף לבהר דבטול רביעית דמקוה כמ"כ הגמ"ס שם אות ע' ולפלא שהמתנר גלות עליות לא הריגו בזה דלמש"כ הוי בעלמא שם כסוף האות דלח"י והרמב"ם צריך לומר דהא דדרים כתי"כ משין מטהר בכל שהוא ומקוה בני' סאה אכמכחא הוי ומדרבנן לאתר

בכמה אשה זה שתכנים כל זאת מטבילה זה ואחר יאכל יה (כו) שלא מקוה מ' סאה יין (ל) וצריכה ל כתפו ועשה שמים, אי טה קנקנים בראש כרי הרש לא בעו שפוטל את

בני מקוה שמה יוב והדוח צנדה י"ב ב' רש"י ד"ה ד רש"י קאת ז"ע גרש"י דמסקא לן יצמר וז"ל דרש"י ד שטטול וז"ל שם ד מרביעית נמחה י"א"כ ממילא והדוח י"א"כ שלמי ממש"כ י' או ר"ח להוסף אכל רביע מלאה ה הלכות ממפרס: ובר אבר ת"ל ונא י' ולא כתבו וסמא צמיס וינא וסמא לו כאלה אף כהן וביה דתיביו וסמא כל גופו עולה כהן ש' מיה שכל גופו אי מתר קרא ה"א דלפלו גמ' שלל צ"ד בבב"ב שטר פחות מזה השיעור לאדם נגס דוקא. ובר שם בפניה. ל צור וז' המרדכי ש"ק דשבת ע"ו ב' כלים ושירס הרי י' רבינו ע"כ לא ולא כתב שם חניה וקוה ולדברי רבינו דהיינו דוקא של ופטר נפרס דברי דהיכה דלא חויבין הן

ספר יראים - ס' כו

רד"ו א.א.צ.ר מ.מ.פ. זצ"ל

5

מעין עליו ולא ממעט ליה מאך שאך אינו ממעט (לד) אלא שלא ילמוד אחד מחבירו ויבין מעין (לה) ובין מקנה העובדים דרך כלי עין שיש לו בית קבול נפסלו בו כי נעשו שאובין כדתנן בפ"ד במס' מקואות (משנ"ה) המנוח (לו) תחת הצינור בין גדולים בין קטנים (לז) ואפילו כלי אבנים וכלי גללים וכלי אדמה פוסלין את המקנה. המנוח מבלא תחת הצינור אם יש לה לבוכו פוסלת ואם לא אינה פוסלת וקפה להריו בין כך ובין כך אינה פוסלת. אם המים עוכרים דרך שפופרת מוציא בכו ומכניס בכו אחרי שאין סן האמצע אינו פוסל אינה פוסלת דתנן במקואות פ"ד (משנ"ג) (לט) צינור שהוא צר מכאן וצר מכאן ורחבו סן האמצע אינו פוסל שלא נעשה לקבלה, ושיעורו (ס) וקבלתו בכל שהוא אחר שכונת החוטם והמתקן היתה לקבלה, כדתנן (סא) החוטם בצנור לקבל צרוורות בשל עין בכל שהוא בשל חוטם ורביעית ר' יוסי ואמר אף בשל הרש בכל שהוא יוד לחובו עפר ונכבש כשר פ"ו (מא) סתמו כעפר וכבש עליו בגלים נתבטל קבולו. ואע"ג דתנן בעירובין פ' הלון (פ"ה ג') חריץ (מב) עמוק עשרה ורוחב ארבע מערבין שנים ואין מערבין אחד ואפילו מלא תבן וקש, ובלא עפר וצרוורות מערבין אחד ואין מערבין שנים ולא מצרכינן כבישות גבי חריץ שנו דמבטל ליה טפי מבבלי. אי נמי יש לתרץ כדמרתצינן התם מהויה דאחלות דרבינן עלה בית שבלאו עפר (מג). ואם קבעו ואח"כ הלכו (מד) אין תורת כלי עליו כדתנן (נ"ג ס"ז ה' וסא מהמסכתא) צנור שחקקן (מת) ולבמקו קבעו אינו פוסל את חכקו, קבעו ולבמקו חקקן פוסל את המקנה ונעשה כמים שאובין ואין עליו תורת מקנה. ולהוציא מתורת מעין פ"ו מתורת מים חיים אפילו אין לו בית קבול אם הוא דבר שמקבל מוטאה כגון כלי מתכת שאין צריכין (מו) או כלי עץ הראויים לשיבה שמקבל מוטאה בלא קבלה אם נמשך דרך עליו מוציא מתורת מים חיים שלא לטהר אלא באשבוך כדן מקנה שדן הוצאה מתורת מים חיים בקבלת מוטאה

הועפות ראה

לאחר שסעל רביעית דמקנה גם לכלים שאר רביעית דמעין נלטים והח"כ קאי על חפץ מ"ל ע"כ א"כ אי אפשר למר כדבריו הקודמין דרביעית דוקא כ"ל. (לד) דברי רבינו הם כשיר"ה בתוס' בטרוח ל"ב ב' ד"ה שמה ונח"כ בנ"ח שנספח ח"ה ס"ה הש"פ. (לה) ובין מעין. חצר גדולה וע"כ אין הכנה למכ"ס סס ובין מקנה. (לו) המנוח כלים תחת כו' כ"ל. (לז) קטנים. כ' בהנחה פרישה צנור ו"ל כ' ר"א סק"ג ו"ל וקפן הוא פחות מכדי סיכת קפן כ"ל הר"ה"ש אבל התוס' דפ"ק דשבת כתבו דפחות מכדי סיכת קפן לא מיקרי ליה ע"כ ונמח"כ"ה שנה צוה דמס"כ התוס' שנת ס"ו ב' סד"ה אחד אבל צ"ח מהכי טעוריס היינו לענין קבלת סומאה ור"ל שט"ל שיעורן מכדי סיכת קפן דנכתי מהכי טעוריס אבל לענין סומאים לנסל המקנה ע"ו שיעור וף' כלים קטנים כו' פוסלין והר"ה"ש ואין צוה סוס מחלוקת ודברי הכ"ז אשמינו' להנחה פרישה דלאחר ש"ל הכ"ז לדברי התוס' דשנת כתב הכ"ז אבל הר"ה"ש כתב כנסף מהי ט' ובלאמת סונת הכ"ז למס"כ התוס' שם גדולים שם יתיריס על מ' טאה ע"ו ב' הכ"ז אבל הר"ה"ש ב' גדולים המחזיקים מ"ס ויען שהביא דברי הר"ה"ש הביאו בגימטות מס"כ פ"ו קטנים ואף שבה דברי הר"ה"ש כדברי התוס' והו' לא מירי. ועיין בתו"ש רפ"ד דמקואות מה שהעיר ע"ד התוס' והיה נ"ל וכבר קדמו הכ"ז צוה כ"ל. (לח) עברת. י"ל עכנת וכו' במרדכי. (לט) גנדפס חצר כל הר"ה"ש ממשנה זו. (מ) ושיעורו- לקבלתו כן- הר"ה"ש דל"ג וצנור דרי- איתא- תישיר קבלתו. (מא) פ"ו ט' ז' ז' הר"ה"ש ב"ב דשבושת וכבש כשר כלומר אפי' וכבש מאליו והחזק שם עד שאין המים יטולן לשוסף העפר כשר דשוב איס נר קבלה ובס' הר"ה"ש מפרש שכבשו דרגל ע"כ וקשיית רביעית הר"ה"ש מ' הלון דוקא לפירושו דמפרש כבישה הרגל הוא דקבול ליה דנל"ה"ה י"ל דהכא שאני תמוס דהשם שוספין ומרין אותו כל שעה במרזח"ס וכמס"כ הגרש"ש מקואות שם ולא כהחוי"ט ט"כ דל"ה וכבש. בעיני נראה דלש"י כשפירש כבישה מאליו נמי קשיא. וא"כ קשיית הר"ה"ש הוא למה מרזיכין כבישות צרולו דהיינו שיכנסל בפירות מ"ס מהך דפ' הלון ו"ל רביעית ולא מרזיכין כבישות גבי חריץ וע"ו חריץ דביתו שני דמבטל ליה טפי מבבלי ור"ל ומש"ה ההם גבי חריץ לא בעינן שיכנסלנו בפי' אלא מהאמת מנסל ליה כיון שאיטו כלי הככא ועוד חריץ רביעית כדמרתצינן בעירובין ע"ס א'. וראיהו בספר גלות עליות מקואות פ"ד מ"ג ספקא ג' שהחריץ סס בדברי רביעית דכאן וכבש שם יש לכוון דברי הר"ה"ש דבעינן כבישה היסב שיכנסל מתורת כלי לענין שאינה אבל מהאמת מנסל ליה כיון שאיטו כלי הככא ועוד ב' אמרו לענין מחישה גם חפץ כיון שאינה אבל מהאמת מנסל ליה כיון שאיטו כלי הככא ועוד חריץ דמשיימה קאי אלא בית ט' הרי מסקנת התוס' דלכסלו מהורה בית בעינן שיכנסל בפירות רק חריץ שברקק דקתחם עומה לענין לכן אמרינן דמסתמא כבישה ע"כ חריץ הוא שגזיטר דלא למשיימה קאי שיהי עשה החריץ כטובה כו' ולמה לא הוסיף דברי רביעית וקפן שם שיכנסלנו בפי' כמו גבי בית ע"כ דהכא באמה לא נהבטל מתורת כלי רק דמיימו לא נחשבו שאובים ע"כ ותמיהני עליו הלא שפתי רביעית כדור מלל שכבשו צרולו וע"כ דר"ל חריץ נכסל בפירות דל"כ אלא שכבשו בדוחק וכו' לא א"כ מאי הוסיף רביעית בעירובין וגם חריץ דלא כתי' הני שפתי דמתי הר"ה"ש כך דהכא לבית ו"כ בעינן שיכנסל בפירות כמו גבי בית ו"ה"ג לח' הר"ה"שן ונראה שממך אחר דברי התוס' ש"כ דאשילו כשפירש כבישה מאליו נמי קשוי ו"כ קשוי ו"כ חריץ דברי רביעית כשרה סס בהנחה"ו וממט הביא הכ"ז מן ופ"ה ט' עד וחס קבעו אבל הרמב"ן בח' נב"ב כ"פ האוכר את הבית הביא דברי רביעית כשרה סס בהנחה"ו וממט הביא הכ"ז (מב) חריץ שנין ב' חירות עמוק כו' כ"ל. (מג) שמואל עפר. עיין עירובין ע"ה ב' תוס' ד"ה והחן. (מד) חלקו. ס"ס ו"ל חקקו. (מה) שקבעו ולבמקו חקקן חייט ס' חקקו ולבמקו קבעו טבל ט' כ"ל. (מז) צריכין קבלה לו ט' כ"ל. נאצרו

תלויה כדתנן במס' פרה (פ"ג משנ"ד) וזמיר לחברו (סו) פסולה, עלי קנים או עלי גפן שאינם מקבל מוטאה אינו פוסל. סנא הני וברו מקנה מים יהיה מזור קרי ביה יהיה פוסלת חיותו כשר. והיינו דתנן בעריות ואין לי לתת חלוק בין חיות של מי חשאר צריך להודיר שלא למבול ולא להטביל במי אלא באשבוך [של] מ"מ סאה אין (גד) נ בית קבול כדתנן (פ"ה ט"א מ"ה) כלי מתכה כלי בכלי עץ וכלי עור כתוב בפ' שמיני החילוק של מתכת את המעין סבל דיני מ סאין. וצריך הטובל להודיר שלא יהא (נד) (ס) ומייתנין לה בעירובין (ד"ה פ"ג) וסוכה

(מז) נאצרו. ס"ס ו"ל נאצרו. (מח) או טלו ג זכס' רשמיים בטורים דף ע"ה ב' בהנה"ה כתב אלוי ז"ל הר"ה"ש הדפס ר' יוסן בן זמרא והיא טעמה מנור הממלא זו וז"ל והאי קרא גבי מקוה כתוב ומייתני ב ואל על ידי דבר המקנה סומאה ש"מ דלשיבה דלור מקוה כדליתא בפ"ק דשבת אפילו טולו שחוב דרעקן כ"ר אברהם כו' כ"ל וגם רש"י בנבחים שם כתב ה סוי מהווה אותם על ידי דבר שאין מקבל סומאה עו שמפטר צוהלה וכבר כתב המרדכי בפ"ג דשבושת אשמי' שצרי' (ר"ל הר"ה"ש בספר יראים) מכשירי בווייהם כשפתי מהווה אותם לשיטת ע"י דבר שאין יחיה סבור וקאי ארישא דקרא אלא משין ולא אטר מרלא כתיב יהיו טהורים גלגלן רביעית ש"מ ללא קאי יהיה דקרינן יהיה ש"מ דלמגשן לנד קאי ודעת רבי דלא בעינן חיותו ע"י סהרה אלא לכו ומטורע וקדוה הוייתן ע"י דבר המק"ס כשר והוא שלא יהיה לו צו לטהרת עמלים בתורת מעין ר"ל גם כוהלין וכל כהנ"ו הר"ה"ש כלל ל"א ס' ז' דרק במקוה ס"ל לו מדקתני במס' פרה יהיה דנתן ידו או רגלו כו' כד הו"ל למינתו למר דליטו כענין חיותו וחינו מטהר אלא כל כתב מיהא לשם פ"ה דמקואות קתני כו' ו"ל לפי"ה דבעל ספר יראים שהובא שם במרדכי כבישה ס' ה כשפירש ששפתי ע"י דבר המק"ס ומפרש המשנה ב מקוה ולא איירי לענין חיותו ע"י סהרה ומס"כ בו זמילתו בדבר המק"ס כו' אינו מוטעל וה"ה בפ"ה ד הר"ה"ש ביטורים דף ע"ה ב' ע"כ בספר יראים ז' רש"י וע"כ שצמדכי ס' תשמ"ו ר"ל לון הר"ה"ש מ"ה ב' ונדקף ל"א ב' וכל זה איטו דהר"ה"ש חולק עכ צנורס. (נב) של מעין. גנדפס איתא ואין למה ו הוא מנוח דמקוה מאי שייסי' להכא והלא דעת הכ וקטנן כני' הכה"י המבורא כן. (נג) כמשייטת י עד ונרין סובל חצר גנדפס ותחת זה כתוב שם כדלמא כתיב כל כלי טען לרבות את הסולקן ולא זו ז"ל וזמין. (נד) יהא עליו דבר ט' כ"ל. (נז) א

מדקתני וכלים שגודר בהם לא הוטבלו. דוקא הוייתן דהיינו שמוחיל המים למקוה צעינן ע"י טהרה דומיא דהך מחנייתין דפרה³ דקתני כדי שיעברו המים לתוך החצית. אבל מניעת המים שלא ילאו מן המקוה יכול לעשות אפילו בדבר טמא. ואתה ומורתך שלום כנפש דורש שלומך וטובך.

אשר בן ה"ר יחיאל ז"ל

1

ששאלת על מערה עמוקה ומים נוצעין בה ומרוז המים יראות לטבול שם, ועשו מחילה בשפת המים וחפרו שם חפירה ומן המים המרוצים צנמעה ילאו מקנתן לתוך החפירה, ולא היה בהם שיעור לטבילה והסיפוי עליהם מים ע"י המשכה מצדן, ומסופק אתה בדצריהם שמקלתם אומרים שילאו המים דרך נקצי המחילה לתוך הגומא, ומקנתן אומרים שמן החוץ הוצאו ע"י המשכה או שאיבה.

תשובה אם החפירה שעשו סביב המערה היו מחוצרין למים שבתוך המערה דרך נקצים בשעה ששפכו המים לתוך החפירה, והנקב שצכותל המפסיק היה רחב שמי אצבעות, אפילו אם לא היה צנמעה כי אם מעט מים ואפילו אם שפכו מן הכלי לתוך החפירה בלא המשכה מותר לטבול בתוך החפירה, למקוה שכולו שאוב המחובר למעין או למקוה שיש בו מ' סאה המים כשרים, שבאין דרך הנקב שהוא רחב צ' אצבעות בגודל מותר לטבול בו, כדתנן בפ"ו דמקואות¹ ג' מקואות בזה יש עשרים סאה ובה יש עשרים סאה ובה יש כ' סאה מים שאובין, היה שאוב מן הגד וירדו ג' וטבלו ונתערבו המקואות טהורים והטובלים טהורים. דכיון דנתערב השאוב והשק למעלה עם מקוה שלם, דהיינו שני הכשרים שנתערבו יחד, כשר לטבול אף בשאוב. וה"ה אם יש מחילה ציניהם ומעורבים המים דרך נקב שהוא רחב צ' אצבעות, דעירוב מקואות הוה כשפופרת הנוד דהיינו צ' אצבעות. ואם לא היו מחוצרים למקוה בשעה ששפכו המים לתוכה, אם היה צנמעה מ' סאה אפילו שפכו לתוכה בלא המשכה מותר לטבול בו, דמקוה שיש בו מ' סאה אינו נפסל אם יתנו לתוכו הרבה מים שאובין אפילו יותר ממה שהיה בו כשרים. ואם לא היו מ' סאה בלא היה בו כ"א סאה והציאו מים שאובים ושפכו חוץ למקוה והמשיכו למקוה כשר, דקיי"ל² כרצי אליעזר בן יעקב דאמר שאיבה מטהרת צרבייה והמשכה.

2

7 מקוה שהמים נכנסין לתוכו דרך סלונות של מתכת כתב הר"ם צמו"ל¹ וז"ל כל כלי שלא נעשה לקבלת אע"פ

דברי צ"ט, וצ"ה אומרים אין מטבילין בהם עד שיהי' לפניו עגול מ' סאה. ומשמע הא יש לפניו עגול מ' סאה אע"פ שהחודלית של גשמים עוברת דרך אותו עגול ונכנסת מלד אחד ויוצאת מלד אחר מטבילין בו, דאין נוטפין פסולין בלא הטובל בהם דרך זחילתן כמו נהרות שרבו עליהם מי גשמים. וכן שנינו לעיל בפ"ג דמקואות⁷ צור שמלא מים שאובין והאמה נכנסת לו ויוצאת ממנו לעולם הוא בפסולו עד שיתחשב שלא נשאר מן הראשונים שלשת לוגין. והאמה דקתני היינו חרדלית של גשמים דאלו היו מים נוצעין כיון דהושק הצור לאמה מיד מטהרין. משמע מתוך לשון המשנה לאחר שיתחשב שלא נשאר צור שלשה לוגים הוכשר, ואע"פ שהאמה עדיין נכנסת לו ויוצאה הימנו.

והמשנה אני מפרשה כך, נוטפין שעשאן זחילין כגון מי גשמים שנתקצו למקום אחד ורצה להזחילן לתוך גומא אחת לעשות מקוה, סומך אפילו מקל אפילו קנה והן פשוטי כלי עץ. והאי דקתני אפילו משום הא דתנן בפ"ו דמסכת פרה⁸ נתן ידו או רגלו או עלי ירקות כדי שיעברו המים לחצית פסולים, עלי קנים ועלי אגוזים כשרים, זה הכלל דבר שהוא מקבל טומאה פסול שאינו מקבל טומאה כשר. ומפרש בפ"ג דצנתי⁹ דאמר קרא¹⁰ מקוה מים יהיה טהור, הוייתן ע"י טהרה, ולין מי חטאת ממקוה. וקאמר לא מיבעיא עלי קנים ועלי אגוזים דאינם ראויין כלל לקבל טומאה אלא אפילו מקל וקנה שאם עשה להם בית קיבול מקבלין טומאה, אפילו הכי מוחילין בו, ואפילו זב ואפילו זב סומכין את המקל והקנה ולא פסלין אלא היכא דתנן ידו או רגלו והמים עוברים דרך גופו, אבל הוא סומך הקנה והמקל ואין צדך כלום. רצי יוסי אומר לא מבעיא זב ובה אלא אפילו טהור אינו יכול לסמוך המקל והקנה הואיל ומקבל טומאה, וההיא דעלי קנים ועלי גפנים מיירי שנתן שמה טרם באו המים. ואל יעלה על לב אדם לפסול את המקוה אם מימיו זבין קצת לתוך. ואף רבינו¹¹ לא פירש אלא שפרץ על שפתו ומימיו יוצאין זחילין, ומשמע שנפרץ כל כך עד שכל מימיו זחילין ומתענגעין ללאת ולא יאחר בו מ' סאה אם לא יסתום אותו.

ה

וששאלת אם יוכלו לסתום נקב שעשו למקוה להוציא המים דרך שם לפנותו, צמטלניות שיש בהם שלשה על שלשה שמקבלין טומאה.

תשובה נראה לי שיותר מההיא¹ דחרדלית של גשמים שהבאתי לעיל² שגודר אפילו בכלים טמאים,

1 1 מקואות פ"ה ה"ב. ובענין הנדון כאן ראה בפסקי הרא"ש הלכות מקואות סי' יב (שם הוזכר רבינו תשובה זו) ובתשובה לעיל סי' ד.

7 מ"ג. 8 מ"ד. 9 כה, ב. 10 ויקרא יא, לו. 11 הר"ש.
ה 1 מקואות פ"ה מ"ו. 2 סימן ד. 3 פ"ו מ"ד.
ו 1 מ"ג. 2 תמורה יד, ב.

המקבל טומאה. ופירוש נוטפין שעשאן זוחלין, נוטפין שנתקבצו במקום אחד שעשאן זוחלין להזחילן למקוה, סומך אפילו מקל ואפילו קנה ואפילו זב ואפילו זבה סומכין המקל או הקנה שיעצרו המים למקוה, כי מקל וקנה הם פשוטי כלי עץ. אע"פ שהזב סומך המקל צידו נשעה שהמים עוצרין קרינן ציה הוייתו ע"י טהרה כיון שאין המים עוצרין על גביו, כדאיתא בפ"ו דמסכת פרה¹¹ עלי קנים ועלי אגוזים כשרים, ורבי יוסי אומר לא מיבעיא זב אלא אפילו טהור כיון דזב קבולי טומאה הוא לא יסמוך במקל. והיה דעלי קנים מיירי שנתן הטהור העלין לשם טרס באו המים. ולהך פירושא זין רבי יהודה זין רבי יוסי מודים דמקוה שהוייתו ע"י דבר המקבל טומאה פסולה.

→ אמנם יש להחיר מקוה שהמים נכנסין לתוכו דרך פלונות של מחכת מטעם אחר, משום שאינן מקבלין טומאה משום שמשמשין את הקרקע, כדחנן בפרק י"א דמסכת כלים¹² כלי מחכות שיש לו שם צפני עצמו טמא חוץ מן הדלת והנגר והמנעול והפוחה והאזר והקורה והנזר, מפני שנעשו לקרקע. ואפילו אינם מחוצרים לקרקע טהורים כיון שלא נעשו אלא לשמש הקרקע. וכן הך פלונות כיון שנעשו להיות מונחים בקרקע חמיד אינם מקבלין טומאה. אמנם מכבר היה קשה לי מהתוספתא דפ"ג דמקואות¹³ לגיון העובר ממקום למקום וכן שיירא העוצרת ממקום למקום וזלפו צדיהן ורגליהם שלשה לוגין למקוה כשר, ולא עוד אלא אפילו עשו מקוה צחלה כשר. ומאי שנא מקוה הנעשה בזילוף ידים ורגלים מנתן ידו ורגלו כדי שיעצרו המים לחצית. ולישב תוספתא זו עם המשנה נתקשימי זה מנעורי. ועוד קשה לי על שפירש רבינו יצחק הזקן דכולו שאוב כשר מן התורה והארץ צראיות צפסחים¹⁴ וכולו שאוב אין הוייתו ע"י טהרה. עד שלמדתי מקואות וראיתי שר' שמשון הקשה זו הקושיא¹⁵ ופירש דכולו שאוב דאורייתא, ודחה ראיותיו של רבינו יצחק. ותמה הוא צעיני איך לא העלה רבינו יצחק על לבו משנה דפרה¹⁶ וגמרא דפ"ב דזבחים¹⁷. וגם הר"ם צמ"ל¹⁸ כתב דכולו שאוב דרבנן, וכן פירש רבינו שמואל צ"ב¹⁹.

שהוא מקבל אינו פוסל המקוה, כגון הסלונות שהמים נמשכין בהם, אע"פ שהם רחבים באמצע ומקבלין אין פוסלים את המקוה זין שהיו של עץ או של חרס. דפשוטיהם טהורין וכיון שלא נעשו לקבלה הרי הן טהורין וגם אין המים העוצרים על גביו שאובין. אבל סילון של מחכת אע"פ שאין המים העוצרים על גביו שאובין, מיהו כיון דפשוטי כלי מחכות טמאים נפסלו המים העוצרים על גביו, מהיהא דחנן בפ"ו דמסכת פרה² נתן ידו או רגלו או עלי ירקות כדי שיעצרו המים לשוקת פסולין, עלי קנים ועלי אגוזים כשרים, זה הכלל כל דבר המקבל טומאה פסולין ושאינו מקבל טומאה כשרים. ומפרש טעמא בפ"ב דזבחים³ דכתיב⁴ אך מעין וצור מקוה מים יהיה טהור, הוייתן ע"י טהרה. ותנן נמי בפ"ה דמסכת מקואות⁵ נוטפין שעשאן זוחלין סומך אפילו מקל אפילו קנה אפילו זב אפילו זבה יורד וטובל דברי ר' יהודה, רבי יוסי אומר כל דבר שמקבל טומאה אין מזחילין בו. ופירש רבינו שמשון⁶ נוטפין שעשאן זוחלין כגון מקוה שנפרץ על שפתו ומימיו יוצאין זוחלין סומך מקל או קנה או זב או זבה סומכין ציד או צרגל מקום יציאת המים ועומדין במקום אחד ונעשין אשכזרין ויורד הטמא וטובל, ורבי יוסי סבר דכל דבר המקבל טומאה אפילו טהור כיון דמקבל טומאה הוא אין מזחילין בו כלומר אין מעמיד מקום זחילתן. וטעמא דר' יוסי כדחנן בפ"ו דמסכת פרה נתן ידו או רגלו וכו' כדלעיל⁷. ור' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי נמצא שכל דבר הראוי לקבל טומאה אם עצרו המים על גביו למקוה פסל את המקוה.

ועל פי' דרבינו שמשון קשה לי דנוטפין שעשאן זוחלין לא משמע כפירוש, כי לא עשאן זוחלין אלא מעצמן פרטו שפת המקוה. ועוד דלשון אין מזחילין לא משמע כפירוש. ועוד כיון שיעקר המקוה הוייתו ע"י טהרה לא נפסל צביל שמנע יציאת המים ע"י טומאה. ויותר מזה שנינו צקוף אוחו פרק⁸ ב"ש אומרים מטבילין צחרדלית וב"ה אומרים אין מטבילין צחרדלית ומודים שגודר צכלים וטובל בהם וכלים שגודר בהם לא הוטבלו. פי' גודר צכלים עושה מחייה צכלים טמאים, כגון צגדים ושאר כלים שיעכבו הילוך המים שלא יהו זוחלין וטובל צמים העומדין מקוצנים למעלה מן הכלים. וכלים שגדר בהם לא הוטבלו, כי לא נגעו המים כי אם בצד העליון של הכלים. אלמא אע"ג שכל המקוה נעשה ע"י כלים טמאים שיעצרו⁹ המים לא מיקרי הוייתו ע"י טומאה, כיון דירידת המים לתוך המקוה לא הוי ע"י טומאה. כל שכן מקוה שנפרץ¹⁰ או גגו שלא נפסל אם מנע זחילתן ע"י דבר

וכו'. 14 תוספות פסחים יז, ב ד"ה אלא, וראה בפסקי הרא"ש ב"ק פרק ז סי' ג. 15 בפירושו פרק ב מ"ג. 16 פי"ו מ"ד. 17 כה, ב. 18 מקואות פ"ד ה"ב. 19 טו, א ד"ה מכלל דשאיבה מדאורייתא. 20 כ"ה בד"ק, ובדפוס ויל' תוקן: דרשא.

2 מ"ד. 3 כה, ב. 4 ויקרא יא, לו. 5 מ"ה. 6 שם ד"ה נוטפין. 7 ראה למעלה סי' ד. 8 מ"ו. 9 כנראה צ"ל שיעכבו. 10 כנראה צ"ל: שנפרץ על שפתו או גגו. 11 מ"ד. 12 מ"ב. 13 ה"ג. לפנינו במהר"י הרגילות ובמהר"י צוקרמנדל: וכן בהמה העוברת

כצ"ש. ליתא דמפורש בעירובין גבי מצוי עקום דרמי עלי חומרי דרב ומומרי דשמואל דהיכא דלא סהרי אהרדי עבדין כמומרי דתרווייהו. וע"כ דלא נקטיין כמומרי השיטות וה"ה בג"ד. ועוד יותר חומר במועין שכהב הריטבי"א פ"ק דמכות בשם הרא"ה בשם רבותיו דשארין במועין לא נטערו בהשקה כלל. והריטבי"א שיבט שיטה זו שהיא המחורט כ"ש במקוה בהמשכה להקל בפשיטות: הרו"ש הק' אברהם.

סימן רעא

ב"ה אור זימן ועשי"ק ר"ח שמרבין בשמחה תרי"ג פ"ק שוכ"ט לכבוד אהובי הרב החר"ף ובקי מו"ה יעקב אהרן ג"י [כעת הגאב"ד קאנכטאנמיין].

נשאר בעליון ומחלה בתחתון וכה"ג כשר כהאי תירוצא בפרק הערל דלא נישקול רובו. והנה מובאר הדומק שבמירון הזה שעי' כן באמת הראשונים דחו להא דראב"ד דשארין פסול נטל סאה ונתן סאה ממשנה ההוא. ה"א ש"י אפשר לזמנא לזמנא מ' סאה מוזמזמים וא"כ רוב שארין. הב' דמסתמא לא ה"י המקוה העליונה מלאה על כל גדוטי. דא"כ לא ה"י אפשר לטבול דמושככס הטובל הרי המים יולאים. וע"כ הדפנות בולטים קלת למעלה מן המים ואין מ' סאה יורדין לתחתון עד שיפוך לעליון יותר מומ' סאה. וא"כ אם ירדו לתחתון כ' סאה מים כשרים נשאר בעליון כ' סאה מים כשרים ויותר מכ' סאה מים שארין ויפסול העליון. ועוד מ"חן מפי"ס שירד כ' סאה מלו. גס. ועוד דהראב"ד בעלמו פסק לעיל דבעי' רובא כשרים. ובאמת הראשונים דחו דעת הראב"ד ממתת משנה הג"ל:

7 (א) יקרתי הגיעני וז"ל במוכתבו. במקומינו מעין ה יס עמוק ושרחה גדולה למלא מים. ומשכתי עלה ע"ז ליקח קנה חלול של נחשת חדש לנעוץ אותו עמוק בקרקע עד שיגיע למים. והמיר יעלה ע"י קנה החלל ההוה [לערך ג' הנוחה]. עד צלר המקוה. אם להכשיר המקוה ולדמות לתשו' הרא"ש ז"ל כלל ל"א ס"ז. הביאו המחבר ס"י ר"א סע"י מ"ח הסילון של מתכת ממוזר לקרקע ח"ו מקבל טומאה דבעל לגבי קרקע עכ"ל:

(ב) תשובה הנה יש בזה מקום עיון. דקשה טובא על ש"ס צ"ב (ס"ו). דליגור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה ותשו' הרא"ש הג"ל שהוכיח ממשנה פ"ח דכלים דכלים שעשויין לאורך ממוזר אינם מקבלין טומאה. וכ"ס כשעשהו כלי בממוזר לקרקע שאינו מקבל טומאה. ושם במשנה דכלים הג"ל חשיב ליגור ג"כ. והדבר יפלא. אך הנה ליגור משמש שני עניינים ה"י לשמור הבית שלא יתקלקל במו גשמים כמו ליגורות שלנו שעל הגגין. והב' שיקלחו המים להטורות כמו ליגורות שבא"י וע"י בשמ"ק כתובות גבי ליגור שעלו בו קשקשים שכתב שני עניני פסידא בסחימת הליגור. קילקול הבית. וזויעת המים. והנה הא דליגור שחקקו ולבסוף קבעו מקבל טומאה. ע"כ שחקק בו מקום לקבל לרורות. דא"כ אינו מקבל כלל. ואינו מקבל טומאה וכמ"ס התוס' והפוסקים. וכתב הראב"ד בשער המים הביאו הב"י דקבלת הלרורות הוא שלא יתערבו הלרורות במים וילאו המים נקיים. וא"כ ע"כ הליגור עשוי לאורך המים. אבל ליגור דפ"ח דכלים דמפורש במשנה שנעשו לקרקע הוא לאורך שלא יקלקל ביתו. וע"כ הבדל רב ביניהם. דליגור העשוי לאורך המים. אינו לאורך הקרקע ואינו בטל לקרקע. ואף אה"ל שמשמש ג"כ לאורך הבית. כיון שיש לו לורך בעלמו לבד הבית. אינו בטל להבית. ויש לדמותו להמוציא חובלין בכלי בשבת דפטור על הכלי מפני שהכלי טפילה לו. ואם ה"י לריך לכלי חייב אף על הכלי. הגה דאף שלריך לכלי לאורך הולאת האוכלין. כיון שלריך לכלי עלמו ג"כ. אינו נחשב טפל. ה"י אף שיש בו לורך ביתו. כיון שלריך אל הליגור עלמו ג"כ להביא בו מים אינו בטל לבית ומקבל טומאה. אבל פ"ח דכלים כשעשו רק לקרקע כג"ל ע"כ אינו מקבל טומאה:

(ג) והנה לכי"ז יש עיון עמוק בתשו' הרא"ש הג"ל כלל ל"א ס"ז. במקוה שהמים בהם חלי' דרך טילומיה של המכה נשדה. המים שהמילומיה נעשו לאורך ממוזר. והם המילומיה נעשו להבית המים המושא ויזמ"ט

(ה) ואם באנו ליישב שיטה הג"ל וכל ליישב עפי" דברי התה"ד הובא בט"ז סק"ג בזה דנוטפין שרבו על מי מעין אין מטהרין בזוחלין אלא באשבורן. והקשה בתה"ד מ"ש משהר"ן שצ"ל למקוה שנטערו בהשקה ודינם כמקוה. ה"ג יהי' ד"גס במועין לטהר בזוחלין. ומירך דהשק: לא מהני אלא לשוי' חלוט כמוזר ע"ש. וע"כ י"ל בנתן סאה ונטל סאה גם בשארין פסול ברובו לשיטת ראב"ד הג"ל דה"י גווי' שארין י"ש. שארין שנטערו בכלי. והנה פסול זה שנתלשו המים בכלי. וע"כ אפי' המשיכוה ברובה פסולה אף שלא באו מן הכלי למקוה. ומ"מ לפסול זה מהני השקה לעשותן כמחזרין ואזרח לה פסולי'. פסול הב' שבאו מכה אדם למקוה ופסול זה אינו בהמשכה כדברי הט"ז ס"ק כ"ח הג"ל דפסול זה הוא דוקא שבאו מכה אדם למקוה. וע"כ פסול זה כיון שאינו מתמת שנתלשו רק משום שבאו מכה אדם למקוה אינו מועיל לזה הכשר השקה. אך מ"מ כשנפלו למקוה מ' סאה כבר נחבטלו במקוה כשירה. וש"כ אף שנתשרה המקוה מומ' סאה כל שנשאר רובה לא נפסק הביטול. משא"כ כשנפלו לפחות מומ' סאה הגם שאינם שארין אינם כשרים שחשירים מומ' סאה וכמו בני פירות בגמ' הטעם כג"ל. אך בשארין י"ל עוד טעם לפי דעת הגה ב"ש"י דשארין שלא בכלי רק שבאו מכה אדם אין פועלין אלא ברוב. וכיון שפסול כלי נישאר בהשקה שוב אם נשמיר רובו כשר. וע"כ יש ליישב המשנה בפ"ו דמקואות ה"י בעליון מ' סאה ובתחתון אין כלום נותן מים בעליון עד שירדו לתחתון מ' סאה ולא יקשה לשיטת הראב"ד הג"ל. דכיון שנתן מים בעליונה ויורדים לתחתונה ה"י לגבי תחתונה כהמשכה. ואין בו פסול משום כח אדם כדברי הט"ז ס"ק כ"ח. ופסול כלי הרי נישאר בהשקה. וא"כ צ"ל אם ירדו השארין למקוה בהמשכה אין חשש:

(ו) דג"י המנהג שפשוט בכל ישראל במעין שכש"ס מ' סאה שופכין בתוכו שארין הרבה וכשלריך למים נוטלים ממוכה ומחזרים ושופכין בתוכו שארין. ואף שעוד אין במי מעין מ' סאה. ולדעת ראב"ד הג"ל דכשלא נשאר במי מקוה רוב מ' סאה פסול. ה"י לדעת רוב פוסקים דלדח"ס אפי' במעין צ"ו מ' סאה ה"י יפסול. וראב"ד שכתב בס' בעה"ט דמועין לא פוסל בו שארין דמעין לא חסר. לטעמי' דמעין מטהר ככ"ס אפי' לאדם כמ"ס הפוסקים בשמו. א"ל להלכה דלאדם מעין מ' סאה ה"י מועין מטהר. וח"ל דכיון דפסול נתן סאה ונטל סאה דשארין הוא שמהרה הראב"ד וז"ל ה"י דע"כ דע"כ

דומה לזימור הכ"ל. דאפי' חקקו לאחר שקבעו מקבל עומאה מה לי לזורך מים לשהי' ומה לי לזורך לטבילה. ואין לומר כלל דשאני הכא כיון דמים לטבילה אינם מקבלים עומאה. ע"כ אף הזימור שנעשה בשבילם אינו מקבל עומאה. דאי אפשר לומר כן. דהרי העושה כלי לזורך בו עפר מקבל עומאה. כהא דחולין (י"ב:) האלון והרמון והאגוז שחקקו לזורך בזמן עפר עמא. אף דעפר אינו מקבל עומאה. וא"ל ג"כ דשאני מים לטבילה דהא דלא מקבלי עומאה משום דחשיבי מחוברים. משא"כ עפר דהא דלא מקבל עומאה משום שאינו אוכל ולא כלי. אבל חלוט הוא. דליחא. דהא כלי שנעשה לזורך פשוטי כלי עץ ג"כ אינו מקבל עומאה כמו שמביא בשתי' הראש' שם ממהני פ"ב דכלים אוקלי של נקליטין של מנורה העץ טהורה. וא"כ אח"ל דנעשה להשתמש בו מחובר חשיב כמחובר. ה"נ נאמר בעשו לשמש בו מה שאינו אוכל ולא כלי דינו כמשמש מה שאינו כלי. כגון פשוטי כלי עץ דטהור. אלא ודאי אינו דומה כלל. דמשמש אה דבר שאינו מקבל עומאה בטל א"ל. אבל לשמש ט. אל מה יחבטל. ואין ר"מ מה ישמש בו. וא"כ סילון משמש בו להביא על ידו מים. למקוה למה יוכשר:

ד) ובאמת זה ר"ל טעם הגדולים שהביא השאל

בשתי' הראש' שהחמירו לפסול מקוה שהמים באים לתוכה ע"י סילונות של מחכת. והראש' כתב שאפשר שהסילונות שמונחים ואינם מחוברים אינם מתבטלים ונאותם סילונותן אפשר כן ה'. ולדידי א"ל לזה אלא דעשו לזורך מים למקוה לא חשיב לזורך מחובר:

ה) וריישוב שיטת הראש' נראה. דטהרת מים מקוה אינו המים לבד. רק הקרקע שמתקבלים

שם המים. ומרגום מקוה מים. בית כניסת מים. וע"כ אין מטבילין באויר ופרש"י בחגיגה (י"ט.) שלא אמרה תורה מקוה של אויר לטבילה. ומים למקוה כמו דפנות ואויר לקרקע הבית שעיקר הוא הקרקע. וע"כ סילון העשוי להביא מים למקוה חשיב משמש את קרקע המקוה. ונח"ש הראש' והדולה ללאח מדי ספיקא. שלא יהי' נדנדו ראיסור. יעשה שיאמר פי הסילון מוזן למקוה. ולכתורה מה נדנדו ראיסור שייך בדבר שמפרש במשנה דמשמש המחובר טהור. אלא משום דהא מילתא להביא מים למקוה חשיב לזורך מחובר הוא מילתא דחליא בסברא ואינו פשוט' כ"ן:

והנה הרמב"ם כתב בטעם שאין מטבילין באויר ק"י מוחלין. משמש דבמעין שמטהר בזוחלין

אף באויר מטבילין. וכ"כ הבי' לדעתו. ומה שאין מטבילין בגל של ים אף שהים מטהר בזוחלין. דאל"כ אף ככיפין לא הי' מטבילין וכמ"ש גזירה דילמא אתי קט"ז. כתב הבי' שהוא משום גזירה דילמא אתי להטביל בזוחלין דמקוה ע"ש. ולעג"ד גס' רש"י סובר כן דבמעין מדאורייתא מטבילין באויר. מדפרש"י שלא אמרה תורה מקוה של אויר לטבילה. מקוה דייקא. ובאמת שהבי' פי' בדברי רש"י דלריך שיהי' בדמיון מעין ומקוה שאין דרכם להיות באויר ואינו יודע מה ראה על ככה לעשות מחלוקת בין רש"י לרמב"ם. מה גס' שפשוט דברי רש"י מורה כרמב"ם. ובתי' כתב דברי כ"י אלו בשם רש"י בעלמו. וקלת שגגה פלטה הקולמוס שהא' רק פי' כ"י ברש"י וברש"י גופי' משמע לי להביא:

ז) מעתה במעין. הטהרה הוא עלם המים ולא קרקע המעין שאפי' באויר מטבילין מהי'ת

ח) ולכאורה י"ל בנידון דידן דחשיב משמש מחובר

דהמים עלמם כ"ז שלא נפסק מהמעין מחובר הוא. ולולא הקנה החלול ההוא שפי' נתחבר מים שבבאר המקוה למעין. לא חשיב מעין. [כדתנן במקואות פ"ה מ"א העבירו ע"ג בריכה והפסיקו: הרי הוא כמקוה] ולא הי' מטהר בזוחלין. ועכשיו ע"י הקנה חלול מטהר אפי' בזוחלין. ויוכל לעשות באופן שיהי' זוחלין. ויהי' לורך בקנה חלול אל המים. ובטל אל המים ההם וד"ק. אך ז"א דכיון שאין הקנה חלול מחובר אל המים. אינו בטל אליו. וכמבואר בשתי' הראש' הכ"ל במ"ש דאפשר אם הסילונות אינם מחוברים אינם בטלות ע"ג קרקע:

ט) ונ"ר ראי' לזה מהא דשבת (נב:) שבעת של בהמה

טהרה הואיל ואדם מושך בה. וכן זוג של בהמה עמאה דבעי לה לקלא. שאם נאחד הבהמה ע"י הקול יודע היכן היא. וקשה יבטלו הטבעת והזוג אל הבהמה שהרי משמשים הבהמה. וז"ל משום שאינם יכולים להתחבר אל הבהמה שזה בטל חי וזה מתכות. וה"נ הרי הקנה אין מחובר אל המעין:

י) אד"ן ראי' בנוכ"ח מהד"ת ס"י ק"ט בהא שחקקו

ולבסוף קבעו פוסל המקוה. אפי' חקקו ע"מ לקובעו אינו מקבל עומאה. אך מ"מ פוסל המקוה כמו כלי גללים יע"ש. ולדידי הגי' מילי ליתנהו. דכלי גללים אם היה כיוצא בו מין אחר הי' מקבל עומאה. וגז"כ במינים אלו דלא מקבל עומאה. ומ"מ לגבי שאר דברים חשיב כלי כמו אם הי' ממין אחר. אבל בעשאו ע"מ לחברו. אח"ל דאינו מקבל עומאה ע"כ בטעמא תלי' מילתא שדינו כמחובר ולמה יפסול המקוה:

יא) וראי' דלא כפירושו בהא דחקקו ולבסוף קבעו.

מדברי הר"ש פ"ב מ"ג דא"ל לומר דכולו שאוב מדרבנן מהא דזכחים דהייינו ע"י טהרה בעינן. ואפשר דשאיבה שבכלי גללים דרבנן. והא דפרין פרק המוכר את הבית מכלל דאיבה דאורייתא בהמ"י מכלל דליכא שום שאיבה דאורייתא. מדלא מוקי לה בזבולו שאוב דהוא דאורייתא [משום דסתמא קחני לזימור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל המקוה דמשמע כדק"ל אפי' בג' לוגין עכ"ל. ולפי דברי הנוכ"ח מה ק"ל לר"ש הא חקקו ולבסוף קבעו. משמע אפי' חקקו ע"מ לקובעו. ובכ"כ לא מקבל עומאה לפי דברי הנוכ"ח הכ"ל. והוא דומיא דכלי גללים. דאפשר לא פסלי מדאורייתא לר"ש. ויהר"ן כתב בשמו דכלי גללים לא פסלי מדאורייתא] ואיך כתב הר"ש בקושייתו דמשם מוכח דליכא שום שאיבה דאורייתא. הא כללים המקבלים עומאה לא מוכח מידי שיהי' דרבנן. כיון דזימור שחקקו ולבסוף קבעו דמשמע אפי' חקקו ע"מ לקובעו לא מקבל עומאה. אלא ודאי הגי' מילי ליתנייהו וחקקו ולבסוף קבעו דפוסל מקוה ה"ה דמקבל עומאה אפי' חקקו על מנת לקובעו ומכ"כ דנעשה לזורך המים. וזוה אינו משמש את הקרקע ונאף אינו יבטל ע"ס הקרקען ואדרבא הקרקע משמש את הזימור:

יב) אך מסתמא מחובר למעין ע"י הקנה המים. שדחוק

באר המקוה. ודיעה ראשונה שבש"ע סעי' ע"ט בממשך

בממ
יש
הימ
רוב
יכול
שהמ
קרב
ונהר
אינו
בשאו
שאוב
הר"ב
שיהי'
הא
מים
למקו
כשר
ולמה
ספי
ברכי
טומו
הכ"ל
דהפי
פסול
הוא.

(ג)

קוד
וכמו
בו
שלי
שח
זחל
שירו
דבר
חשו
טומ

(ד)

דכ
ומש
המ
ממי
הטו
מטו
טהו
הטו
אוח

מו'

שאי
הנו
האי
לא

(11)

סימן א

בגדר הפסול דזוחלין

הטמא בחזקתו, ועיין בזה בשו"ת דברי חיים חלק א' סימן מ"א.

וקודם שנבאר כך דינא נראה להקדים בזה מה שצריך עיון בדרשת החורת כהנים שדרשו מעיין מטבר בזוחלין ומקוה באשבורן והנה תנן במתניתין פרק ה' דמסכת מקואות משנה ו' ב"ש אומרים מטבילין בחדלית וב"ה אומרים אין מטבילין בחדלית וכו', ולכאורה מבואר מזה דב"ש חולק על התו"כ דמבואר בפשטות דהפסול דזוחלין הו"ל פסול דאורייתא ול"ע.

→ והנה בתוס' הגיגה דף י"א ע"א בד"ה צמי מקוה וכו' כתבו שם בתו' וז"ל ונראה לפרש מי מקוה היינו אשבורן כדאמרינן מעיין מטבר בזוחלין מקוה באשבורן עכ"ל, ומבואר מדברי תוס' דדרשת התו"כ קאי גם על המים, דהיינו דהפסול דזוחלין במקוה הוא גם בהמים, ומפשטות התו"כ משמע דהדרשה קאי על ע"ש המקוה שצריך להיות באשבורן ואין זה פסול בהמים ול"ע.

והנה ברש"י שבת דף ק"ט ע"א בד"ה כל הימים כתב וז"ל ומה בין מקוה למעיין המעיין כשר לעבילת זב והזאת לפור מלורע דמים חיים הן ולקדש מהן מי חטאת דזכולהו מים חיים כתיב בזה וכתוב ורחץ בשרו במים חיים במלורע כתיב אל כלי חרס על מים חיים צמי חטאת וכו' ומטבר עמאים הטובלים במימיו כשהן זוחלים ומקלחים שהרי זה דרכו של מעיין כל ע"מ זוחלין הן, ומקוה שהן מים מכוונסין אם הטביל במימיו דרך זחילתן במקום קטפרס אינה טבילה עד שיבא במקום אשבורן שלו קווין ועומדין והכי תניא בת"כ וכו' עכ"ל, ומבואר מדברי רש"י דהא דמעין מטבר בזוחלין ומקוה מטבר באשבורן הוא גם משום סברא שזבו דרכו.

ד בתורת כהנים פרשה שמיני פרשה ע' פוסקא א' ע"פ (ויקרא י"א ל"ו) אך מעיין ובור מקוה מים יכול מה מעיין מטברין בזוחלין אף מקוה מטבר בזוחלין ת"ל אך מעיין מעיין מטבר בזוחלין ואין מקוה מטבר בזוחלין אלא באשבורן.

והנה בב"י סימן ר"א (דף ל"ז ע"ב בד"ה ומ"ש) הביא מתשובת חרומת הדשן סימן רנ"ח ומתשובת המהרי"ק שורש קט"ו, וכן דרכי משה שם סק"ז, וכן דעת הרמ"א סימן ר"א סעיף ב' דהא דמקוה דינו דוקא באשבורן ומעיין מטברין גם באשבורן, ולכאורה מדוע לא נאמר דכמו דמקוה דוקא באשבורן, גם מעיין דוקא בזוחלין, והביאו ע"ז דברי היראים סימן קל"ב שציאור את זה דכיון דאיכא מעיינות שהם עומדים לכן דינו בין בזוחלין ובין באשבורן, אבל מקוה אינו אלא באשבורן, ולכן הוא פסול בזוחלין, וכן הביא בשו"ת חת"ס חו"ד סימן ר"ב מהיראים ועיי"ש.

אולם בתשובת חת"ס שם הביא דעת הרצה פוסקים שסבירא להו דזחילה במקוה מה"ת כשרה רק מדרבנן פסולה, ודרשת החורת כהנים אסמכתא בעלמא הוא.

אמנם באחרונים הקשו ע"ז דמבואר בגמ' נדרים דף מ' ע"ב דאצוב דשמואל עבד לבנתיה מקואות דחיש שמא ירבו נוטפין על הזוחלין, ואי נימא דזוחלין במקואות הו"ל רק פסול דרבנן א"כ הא דחיש אצוב דשמואל אין זה אלא ספק דרבנן שספיקו לקולא, ומדחמיר בספיקא ש"מ דמדאורייתא הוא, ובתשובת מהרי"ק שם הביא מהך אצוב דשמואל ראי' לשיטתו שהפסול דזוחלין היינו מדאורייתא, ובאחרונים ראו לדחות ראי' זו דיש לומר דהא דאצוב דשמואל החמיר שמא רבו נוטפין על הזוחלין, משום דאמרינן דמעמידין

זחילה דמטהר זוחלין משום שדרכו צדק, אף מקוה אינה מטהר זוחלין משום שאין דרכו צדק, וזהו כוונת רש"י בשבת שם שהצאתי.

ומצאתי בסמ"ג מלוה רמ"ח שכתב וז"ל והמקוה אינו מטהר אלא באשבורן והם המים שאינן זוחלין אלא נקיים למקום אחד כדכתיב וקו המים אל מקום אחד עכ"ל, ומבואר שפירוש כמו שנתבאר שדדן זחילה ילפינן מעלם לשון של מקוה מים, שהכוונה במקוה מים שהם נקיים ועומדים.

והנה הרא"ש בהלכות מקואות סימן י"א האריך שם לבאר דזחילה שאינה ניכרת אינה זחילה ואינה פוסלת את המקוה, והוכיח בן מהתורה כהנים דקאמר אי מה מעיין מטהר זוחלין אף מקוה מטהר זוחלין משמע שלא צא למעט אלא דומיא דמעיין שכולו זוחלו ועומד, וכן כתב בספר האשכול סימן ס' שמי מקוה שזוחל מעט ואין הזחילה ניכרת כיון שאינו זוחל כמעיין לא הוא זחילה, ומשמע ג"כ מזה דהא דזחילה שאינה ניכרת אינה פוסלת את המקוה כיון דהזחילה אינה דומיא דזחילת המעיין, ומבואר מזה ג"כ דהלימוד דאך מעיין הוא רק איזה זחילה פוסלת.

והנה בשו"ע סימן ר"א סעיף נ"א העתיק המחבר שיטת הרשב"א בשער המים שער י"א שסבירא שזחילה שאינה ניכרת אינה פוסלת את המקוה, וביאור הגר"א בס"ק ל"ו כתב ע"ז וז"ל דברי המחבר תמוהין דהרשב"א כתב לשיטתו דסב"ל כפי הר"ש, אבל לפי מ"ש בסעיף הקודם דאין נפסל אלא"כ לא ישאר מ' סאה ואז צכה"ג פסול עכ"ל, וביאור דבריו שסבירא לי' דהא דהרשב"א מכשיר זחילה שאינה ניכרת היינו דסבירא לי' שזה תלוי אם זחילה למעלה ממ' פוסלת, ודברי הגר"א הם חיי' דמכל הראשונים מבואר דאין זה תלוי הא צהא.

ולפי מה שנתבאר אהו שפיר דאנו תלוי זה צזה → והעיקר העטם הוא דלריך שיבא דומיא דמעיין שיכר זוחל צעלם, אמנם זחילה שאינה ניכרת אינה זחילה צעלם.

והנה ביאור הגר"א בשו"ע יו"ד סימן ר"א סק"ו וסקל"צ הביא מהשבת הריב"ש סימן רל"ב דהא דמקוה מטהר באשבורן ומעיין מטהר זוחלין, דכיון דצעיין ארבעים סאה לעבילה א"כ צמים שזוחלין שהו"ל קטפרם, וקטפרם הרי לא הוי חיבור, וא"כ הו"ל כאילו אין כאן שיטור ארבעים סאה, אבל צמעין דמטהר אפילו בכל שהוא ואינו לריך שיטור צהמים, א"כ הרי אינו לריך חיבור המים, ולכן מטהר אפילו זוחלין, ומבואר מהריב"ש עוד טעם לפסול זוחלין במקוה, דהיינו לא מדרשת התו"כ, רק מסבירא דאין כאן שיטור.

והקשו האחרונים דדברי הריב"ש נסתרים מהא דתנן צפרק ראשון דמסכת מקואות משנה ז' מעיין שמימיו מועטין ורצו עליו מים שאובין שוב למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל בו בכל שהוא, ומפורש מהמשנה דאע"פ שהמים מטהרין צכ"ש מ"מ פסול מדין זוחלין, ומבואר מזה דלא תליא כלל הפסול דזוחלין עם הפסול דצעיין שיטור מ' סאה, וכבר הארכתי צפניס הספר צכמה אופניס לתרן שיטת הריב"ש ועיי"ש [אות ג' ד'] ודו"ק.

← ונראה ציסוד הדברים והנה בשו"ת אבני נזר חלק יו"ד סימן רע"א כתב דעברת המקוה הוא גם ע"י הדפנות והקרקע של המקוה, דהפירוש של מקוה היינו קווי וקיימא, והתרגום על מקוה מים כתב צית כנישת מיא, ועיין צזה צשו"ת חלקת יואב יו"ד סימן ל"ב, ובשו"ע סעיף צ' כתב דמי גשמים אינם מטהרין אלא באשבורן וצרמ"א פירוש משום עמוק וכו' ומבואר דפי' מקום עמוק שהוא צית כנישת מיא, ומבואר צזה דלא צעי קרא דמקוה אינו אלא באשבורן כיון שהשם מקוה צעלמו מורה ע"ז שלריך צית כנישת מיא ושיבא אשבורן דוקא.

← אך הא דצעיין הלימוד דאך מעיין מטהר זוחלין ומקוה מטהר אלא באשבורן, צא רק לומר דמה הגדר של זחילה שפסול צמקוה דהגדר הוא דאינו פסול רק דומיא דמעין וזה ילפינן מהלימוד של אך מעיין וגו', דהיינו דדין זוחלין שפוסל צמקוה לריך להיות דומיא דזוחלין שכשרה צמעין, דמה מעיין דרכו

לתוכן, ומצואר מזה דזוחלין לתוכן מקרי זחילה, וא"כ יש לומר דאפילו היכא שאין לריכוס שיעור ארבעים סאה הו"ל זחילה לתוכן פסול מדין זוחלין.

והנה בדברי חיים על הלכות מקואות אות ס"ה כתב וז"ל אפילו ה"י זוחל לתוך בור או מערה ועומד בתוכו ואינו יולא לחוץ מהמערה והבור נקרא זוחל בשעת זחילתן לתוכן עכ"ל.

אמנם לפשט דדין מקוה היינו כנישת מיא דהיינו שיבא קוי וקיימא, ומשו"ה פוסלין בזוחלין דנחסר בית כנישת מיא וזה הוא דוקא אם זוחל לתוך אבל אם זוחל לתוכו לא מסתבר לומר שיבא נפסל ונחסר משום שאינו בית כנישת מיא, אבל מדין דבעינן דומיא דמעין שפיר י"ל דיש בזה חסרון אפילו אם זוחל לתוכו דלריך דומיא דמעין, א"כ בזוחלין לתוכו לא נחסר משם מקוה, דעדיין הוי בית כנישת מיא, ולכן שפיר לא הוי פסול מדין זוחלין.

ובלשון רש"י ותס' שבת שם הוא לשון המאירי חגיגה י"ט ע"א וז"ל יש שאלים גל שנתלש למה לנו מלריכוס בו מ' סאה הואיל וראשו אחד מחובר לים וכו' ואינה שאלה שהרי מ"מ אין גופו עולה בהם בפחות ממ' סאה וכו' וכן יש שאלים אחר שהים במקוה היאך מעהרים דרך זחילה ומפרשים בו שאין זה נקרא זחילה שכך הים לריך להתנוטע בעלמו והואיל וגבול שם לים חק עלום ולא יעברנהו אין זה נקרא זחילה וענין לשון גל שנתלש הוא בזמן שהים סוער ומעלה גליו בשטף הוא קורא אותו גל שנתלש עכ"ל, הרי שפ"י ג"כ דהא דלא הו"ל זוחלין במעין כיון שזכו דרכו נמלא לפי"ז דפסול זוחלין הוא פסול משום שאינו מקוה, והלימוד של אך מעין הוא רק ללמוד לנו איזה זחילה הוי פסול דוקא אם לריך להיות דומיא דמעין.

וביסוד זה יש לומר ביאור חדש בדברי הריב"ש דדין פסול דזוחלין תלוי בהדין דבעי מ' סאה, ואין כוונת הריב"ש לפי ביאורו של הגר"א דיש לנו טעם חדש דפסול דזוחלין הוא משום שאינו שיעור רק דיש לחלק בין מעין למקוה, דמקוה הפירוש הוא דמקום כינוס מים מקרי מקוה, וא"כ הרי אם אין במקום אחד שיעור מקוה הרי אין שם מקוה עליו, כיון דאין כאן כינוס למים, אבל במעין הרי בכל מקום שאיכא להמעין יש עליו שם מעין, ולכן שפיר מטבר בכ"ש.

והנה תנן בפרק ז' דמקואות משנה ו' מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונת וירדו שנים ועבדו וכו' רבי הודה אומר אם ה"י רגליו של ראשון נוגעות במים אף השני טבור, ובש"ך שם ס"ק קל"א הביא מחשבת הריב"ש סימן רל"ב דהא דלא הוי המים הוורד מהראשון מים זוחלין, כיון שמשם ילאו ואילו הם שצ"ס אלא שנתפחו בהכרח מחמת אדם ועיי"ש, ומצואר מדבריו דאי לאו האי סברא שמשם ילאה שפיר ה"י פוסלת מדין זחילה, וראוי מוכרחת מכאן לשיטת הדברי חיים דגם בזוחל לתוך הבור פסול מדין זוחלין.

ועד"ן מלאתי בחשבת מהרי"ק שורש קנ"ו שכתב ג"כ על כך דינא דמקוה מכוונת וכו' שאין לך זוחלין גדול מזה שהרי הן נוטפין וזוחלין מעל גופו וכו' ועיי"ש מש"כ בזה, ומצואר מזה ג"כ כיסודו של הד"ח דזוחלין לתוך הבור הו"ל זחילה.

אך מלאתי בשו"ת לחם שלמה יו"ד חלק ב' סימן כ"ה אות ב' שכתב שם דא"א לומר דהדברי חיים סבירא ל"י דזוחלין לתוך הבור הוי זחילה שהרי הד"ח בעלמו מכשיר דיעבד בזוחל למעלה ממ' סאה, וא"כ איך אפשר לומר דזוחל לתוך הבור יהא יותר חמור מזוחל למעלה ממ' סאה, אך הא דאפשר לפסולו היינו משום שנגערו ללאת אבל באופן כזה לא שייך כלל לומר שנגערו ללאת א"כ בודאי שאין כאן פסול דזוחלין, וכוונת הד"ח היינו שאם לריכוס המים ללירוף ארבעים סאה אמרינן דאין מלרפין המים הזוחלים ועיי"ש.

ונראה להביא ראוי לשיטת הדברי חיים, דהנה בגמ' שבת שם ברש"י ד"ה רבי יוסי וכו' כתב ויס הגדול תורת מים זוחלין עליהן לענין שהם מטברין בזוחלין מפני שדרך להיות נחלים זוחלין עליהן וזה דרכן וכו' עכ"ל, הרי מצואר דהא דמעין מטבר בזוחלין כיון שזכו דרכן דהיינו שהדרך הוא שזוחל

דהפסול דזחילה היינו דוקא דומיא דמעיון אס זוחל
→ מטלמו, אבל אס יש כח האחר הדוחפו אין זה דומיא
דמעיון.

והנה האחרונים דנו במקוה שזוחל אי הפסול הוי
על המים או דנאמר דהפסול הוא רק על
המקוה, ויש לומר דמפשעות הלימוד הוא רק על
המקוה ולא על על המים, אמנם מדברי תוס' בחגיגה
שהבאנו משמע דהוא פסול על המים וכמו שכתבו
דמי מקוה לריכוס להיות אשכורן ותלוי ג"כ אס
הלימוד הוא מכח שס מקוה או מכח דומיא דמעיון.

→ ונראה דעד"ז יש לומר דהא שחקרו האחרונים אי
מים שזחלין מטהרין מים שאובין, דיש לומר
דאס זוחלין הוא פסול בהמקוה א"כ שפיר יש לומר
שזחלין מטהרין שאובין דאין הפסול דזוחלין פסול
בעלמא המים, אבל אי נימא שזחלין הוא פסול בעלמא
המים א"כ אין זוחלין מטהרין שאובין, כיון שהס
מים פסולים.

ונראה דכזה גס תלוי אי כשהכשירו שאובין לעבילת
צעל קרי אי הכשירו גס מים שזחלין, דיש
לומר דאי זוחלין הוא פסול בהמקוה א"כ יש לומר
דכשהכשירו שאובין הרי הכשירו דמקוה פסולה
כשירה לעבילת צע"ק, א"כ י"ל דהכשירו גס זוחלין
כיון דמ"מ יש עליהם שס מקוה, אבל אי הפסול
דזוחלין הוא פסול בעלמא המים א"כ הרי אין ע"ז
שס מים כלל ופסולה לצע"ק ודו"ק.

והנה בשו"ת בית שלמה חלק יו"ד סימן פ"ב דן
במקוה שזוחל טיפין טיפין צלי הפסק, ומסיק
דיינו כזחילה ניכרת, ומבואר מדבריו דדין ניכרת
ואינה ניכרת תלוי אי הזחילה הוי בהפסק או לא,
ועיי"ש שחידוש עוד דמעיון אס אינו זוחל טיפין טיפין
אין עליו שס מעיון, אמנם מדברי הרשב"א שהבאנו
לעיל משמע דזחילה שאינה ניכרת תלוי שאס נבלעין
המים בקרקע המקוה כשר כיון שאינה ניכרת, והאס
בפשעות מיירי שהמים זוחלין טיפין טיפין לחוך
הקרקע, ומ"מ אינו תלוי בזה, ובפשעות זכו דלא
כהצית שלמה.

ונראה שדין זה נכלל בהלימוד של התו"כ אך מעיון
וזכור מקוה מים, מעיון מטהר כ"ש ככל
מקום, דהיינו שכל מקום מקרי מעיון ואפי' הוכח
דאיכא כ"ש מקרי מעיון, משא"כ מקוה מקרי רק
מקום שיש שס כינוס למים, וכינוס היינו דוקא בשיעור
ודו"ק.

ונראה דלפי"ז יתבאר היטב אמאי במקומות החדשים
שהמעיון זוחל אמרינן דאין עלי' שס מעיון
ואינו מטהר בזוחלין, דיש לומר דשס מעיון הוא רק
היכי דהמים הולכים שס מטלמן אבל אס הלכו שס
ע"י פעולת אדם אין עליו שס מעיון, ולהכי אינו מטהר
בזוחלין.

← ונראה עוד נפק"מ בהלימוד דאך מעיון דומיא
דמעיון דהא דבעינן להלימוד דאך מעיון וגו'
דהא דזוחלין פסול היינו רק אס המים זוחלין מלד
הזור דהיינו כגון שנסדק הזור ועי"ז זוחל המים
לחוץ, אבל אס מוליחין המים אין הזחילה דומיא
דזחילת המעיון, ואין זה נכלל בדינו של התו"כ דמה
מעיון בזוחלין וכו' מקוה פוסל בזוחלין.

← ומצאתי סמך לדברי מהא דכתב הפתחי תשובה שס
סק"ג דזחילה שנעשה ע"י האדם הטובל
אין שס זחילה עליו, וכעיי"ז כתב גס הש"ך בס"ק
ל'.

והנה בתשובת הריב"ש סימן רל"ב כתב דמקוה
שהוא אמה על אמה ברוס ג' אמות והוא נבקע
וכו' וכשטובל בו המים יולחין לחוץ, וכתב ע"ז הריב"ש
שאס שטח החלר שהמקוה בתוכו משופע קלח צענין
זה שכשטובל הטובל מהמים ישונו המים לאיתנם
מוחר לעבול בו וכו' ואין זה זוחלין מה"ת, כיון שמן
המקוה באו ואליו הם שציס אלא שנפתחו בהכרח
מחמת האדם הטובל ועיי"ש.

← ומבואר מדבריו דסבירא דהא דאין עליו שס זחילה
היינו דוקא כיון דמשס ילאו וכו' ולא כתב
משום שהזחילה הוי ע"י פעולת אדם, דיש לחדש

ונחזור לדברי החתם סופר שם מהא דאצוה דשמואל וכו' דעביד לבגהיה מקואות ציומא דניסן שמא ירבו נוטפין על הזוחלין ופליג על שמואל דס"ל דנהרא מכיפיה מתברך, והקשה החת"ם למאי דס"ל לשמואל דמין צמינו לא בטל א"כ נהי דמכיפיה מיברך וזוחלין הוי רוב אצל המיעוט של נוטפין מין צמינו ומין צמינו לא בטיל, וע"כ מוכח מזה דהפסול דזוחלין אינו אלא מדרבנן, וצדרבנן שמואל מודה דגם מין צמינו בטל.

ויש לומר דאפילו לשמואל דסבירא ליה דמין צמינו בטל, מ"מ אין זה אלא היכא שדנין על דין ציטול, דאכא רוב א"כ ה"ל פסול מה"ת אצל אס יש רוב מי מעיין א"כ אפילו אס נאמר שאין המי גשמים מתצטלים מ"מ מדין הולכים אחר רוב המי מעיין ונכשרו המים, ולכן שפיר מטהר צוחלין כיון דאיכא רוב מעיין.

ויותר יש לומר דכיון שיש רוב מי מעיין א"כ הוי דרכו צחילה, א"כ אפילו אס לא נתצטלו המי גשמים מ"מ כיון דאיכא כאן זחילת המעיין שהוא דרכו א"כ הכל נטהר ודו"ק.

****

17

מקוה שנמצא

ועי' עוד בשו"ת בית שלמה (סי' פ"ב ח"ב) שו"ת אמרי יושר (ח"א סי' קכ"ז) ועי' גם בשו"ת עמק שאילה (יו"ד סי' מ"ט) דב' בתוך דבריו "מאוד מאוד צריך לזהר" שלא יהיו זוחלין אפי' מעט דרך הנקב שהיא חשש דאורייתא ואף דנפסק בש"ע דבעינן שיהיה זחילה הניכרת מ"מ הא הרא"ש הביא דעת הסוברין דאף הזחילה במעט מעט פסלי בזוחלין ויש בזה "חקירה גדולה" מה נקרא זחילה ניכרת ע"ש. ועי' בדרכי תשובה הל' מקוואות (אות ר"פ) הרחיב הדיבור לסתור קולות מהרש"ם הנ"ל.

זחילתן לתוכן עכל"ק. ונחלקו גדו' זוחלין בזוחל מים לתוך בור הטבי זוחלין אם המים זוחל לחוץ לתוך מקרי זוחל ולא מיירי הדב"ח לנ

עי' בשו"ת לחם שלמה (ח"ב סי' כוונת מרן הדב"ח הנ"ל דמיון ונשאר קוו וקיימו וע"ז אשמעינן ו שדנו בדין זוחל ממקוה למקוה [כי שו"ת בית שלמה (סי' נ"א) ובשו' ושמלה (אות צ"ד) ובשו"ת דברי זוחלין אף בכהא"ג.

עכ"פ העולה מדברינו, ריש לדון ולהסתפק אם טבל את הכ מקרי זוחלין כיון שא

וכבר כתבנו דלהחזיק ריעותא ד עכ"פ כמה ספיקות דהוי כלים לדבר שיש לו מתירין וכמו ספיקא (מתיר הרמ"א בסי' ק"ב וז אחרים די"ל דמקרי מירחא להב מתירין ובטלי הכלים זה בזה. [ו] שבמנין וא"א להתבטל בשאר הכי חזי לאיצטרופי כל הנ"ל ואי"צ ו נגיד

זוחל למעלה ממ' סאה

ז' עי' עי' בש"ע (סעיף ג') ורמ"א שם ב' דיעות בזוחל למעלה ממ' סאה אם נפסל בזוחלין ונחלקו אחרונים בכיבוד פלוגתתם. ובלחם ושמלה (ס"ק פ"ו פ"ו) כ' דהפלוגתא היא דוקא כשטובל גם בחלק שהיא למעלה ממ' סאה במקום שזוחל ובה נחלקו אם עלתה הטבילה כיון שאותו מקום שטובל זוחל, אבל אם מרכין ראשו או טובל כלי למטה ממקום שזוחל לכ"ע עלתה הטבילה ועי' בלחם ושמלה לדינא להתיר בדיעבד הטבילה בכהא"ג שטבל למטה ממקום שזוחל ע"ש. ברם בשו"ת עמק שאילה (סי' ס"ב) וחזר משנתו גם בספרו חיבור לטהרה (כלל מ"ב אות מ"א) ונראה מדבריו דלפי דברי המחמירין אף בטבל למטה ממקום שזוחל לא עלתה לו טבילה לפי"ד החמירים דזוחל למעלה ממ' סאה מקרי זוחלין.

זוחל לתוך בור שאצלו

ז' הנה סתם זוחלין דפסולה כבר כתבנו ריש להחמיר אף בזוחל מן הנקב לחוד ברם עדיין יש לדון ולחלק דזה דוקא בזוחל משם והלאה כמו מים של מעיין ונהר אבל אם המים נוטף זוחל לתוך בור ונשארו המים שם קווים ועומדים באשבורן י"ל דלא מקרי זוחלין וכן משמע בשו"ת תשב"ץ (ח"ג סי' ל"ג) דזוחל לתוך בית וכותלי הבית מעכבין לא מקרי זוחל עכתו"ד. משמע דלא מקרי זוחל בכהא"ג.

אבל בשו"ת מהר"ם שי"ק (יו"ד סי' ר"ה) האריך בראיות נכוחות לסתור קולא הנ"ל ובוראי מקרי זוחלין ולא מקרי אשבורן רק אם המים עומדים במקום מקושר יניחו בו המים ויעמדו וכלשון הרמב"ם בפ"י המשניות (פ"א מ"ז) ע"ש. וכן כתבו האחרונים לפרש מש"כ מרן הדב"ח בהל' מקוואות (אות ה') וז"ל אפי' היה זוחל לתוך הבור או מערה ועומד מתוכו ואינו יוצא לחוץ מהמערה והבור נקרא זוחל בשעת

ספר מקוה מים חיים

ברג"ל ל' חיים קולמן גוטמאן טל"א

18

עירוב ואין מצולין אלא באמצעות דאין המים הממלים מערבין אלא עמוד :
והבאתי לעיל בסעי' הקודמין דהכסף משנה מביא שני פירושים או דהרמב"ם פסק כחכמים דאין עובלין לא בעליונה ולא בתחתיה משום דס"ל דלא אמרינן לא גוד אסיק ולא גוד אחיה ואח"כ כתב ולי נראה שרבינו מפרש שלא אמרו כפי' אין דורשין דפליגי בגוד אסיק וגוד אחיה אלא רבי מאיר ורבי יהודה אבל חכמים עממיא דאין הממלים מערבין את המקואות :

והנה לפי פירוש השני נראה דאין חילוק בין אם הוא מלמעלה למטה או זוחל בשוה רק בכל מקום שהוא לא הוי חיבור כיון שאינו עומד רק זוחל ולא ישאר כאן החיבור שהרי זוחל הוא והמים שהוא עתה מחבר יך מכאן זוחלין לא הוי חיבור :

אך לפי זה יוקם על הדיו דמעין מעבר בזוחלין הוה כיון דזוחלין לא הוי חיבור א"כ אין כאן ארבעים סאה ביחד לעולם כיון דלא הוי חיבור וכן הוא בחשבון בחלק שלישי בסיומן ל"ד דכתב באמצעי הדברים ו"ל אבל אם לא נשארו במקו' ארבעים סאה בכל מודים שלא עלתה לו עביל' ואין המים הלפני מלמעלה משלימין למי סאה אפילו כן מחובר' כיון שאין להם בחוף כותלים מעכב אותם מלחול שאין חיבור כזה משלים למקו' ע"כ :

ובחידושי ישנתי בזה מה שנאמר בתורת כהנים אך מעין וצור מקוה מים אי מאי מעין מעבר בכ"ס אף מקוה מעבר בכ"ס תלמוד לומר אך מעין מעבר בכ"ס ומקו' בארבעים סאה אי מה מעין מעבר בזוחלין אף מקו' מעבר בזוחלין תלמוד לומר אך מעין מעין מעבר בזוחלין ומקו' באשבורן וקשה מג"ל לתלמוד שני דרשות מחד ריבויא וראיתי שכן הקש' בספר לחם ושמלה ולפי ה"ל בכל נוחא דהכל אחד דכיון דמקו' לריך מ' סאה ע"כ לריך להיות באשבורן דאם הוי זוחלים אין להם חיבור ולא הוי ארבעים סאה ביחד וכן ראיתי בראשונים אבל מעין למעבר בכל שהוא ואין לריך להיות ארבעים סאה ביחד שפיר מעבר בזוחלין :

אך זה יוחא לשיטת האומרים דמעין מעבר בכ"ס אף לאדם אך לשיטת האומרים דלאדם אף דמעין לריך ארבעים סאה טוב יוקם אמאי מעבר בזוחלין כיון דלא הוי ארבעים סאה ביחד דזוחלין לא הוי חיבור וכן ראיתי בש"ע להג' מוהר"א מוילנא דכ' דבגדים האלה בסו' ר"א ס"ק ט' דכיון דמעין מעבר בזוחלין ה"ה דמעבר בכ"ס וכמו שכתב הריב"ש דטעמא דמעין מעבר בזוחלין משא"כ במקו' משום דקטפרים אינו חיבור משא"כ דמעין דמעבר בכ"ס עכ"ד :

והנה לשיטת האומרים דגם דמעין לריך לאדם ארבעים סאה העפ"כ מעבר בזוחלין ה"ה ראוי לשיטתם דזוחלין הוי חיבור והרמב"ם דסובר בזוחלין לא הוי חיבור כ"ל הוא באמת סובר דמעין אף לאדם הוא בכל שהוא ואין ראוי ממאי דמעין מעבר בזוחלין דזוחלין הוי חיבור דהרי לשיטתו מעין מעבר בכ"ס והעור בדים סו' ר"א מביא דעת הפוסקים גזה דעת הרמב"ם דסובר דמעין אף באדם די בכל שהוא :

אך באמת אף לדעת האומרים דמעין לריך ג"כ ארבעים סאה לאדם מ"מ עדיין אינו ראוי דזוחלים הוי חיבור ממאי דמעין מעבר בזוחלים וליכא חיבור ארבעים סאה דטובל לומר דמעין שפיר הוי זוחלים חיבור ואך בני גשמים לא הוי זוחלים חיבור והטעם כיון דמעין חיבורו בך והוא זוחל בעצמו שפיר הוי חיבור כדחיתא בראשונים וגם שאינו עומד לפסוק שהרי הוא זוחל תמיד וכאשר הביא הב"י בסוף סו' ר"א בשם סמרדכי שהביא תשובות מו"ס אליעזר מיוארדלנע ז"ל ח"ל מי הנדה מצלימין והע"פ שאין נילוק חיבור היכא שתמיד עולין הוי חיבור וכן הביא הב"י בסו' ר"א

מעט שאינם עשויים לסתכל ואף שזו עומד לגדיו דכרי הנו"כ בסו' ק"מ שרדיין מעמא מדרס אך בתוס' נשבת דף י"ז ע"ב בד"ה אחד כלים גדולים כחבו בפירות דכלים גדולים לא הוי ראוי לקבל עומאה לענין מקוה וכן הוא בתשובת מהר"ם בסו' י"ז וחזן מזה לא יקבלו עומאה בשביל ששטיו בקרקע אינו מעמא כלל אך איכא דעות דאף כלי שאינו מקבל עומאה כל שיש לה בית קיבל פוסל המקו' מ"מ אין בזה חשש דאורי' וגם ע"ז יו"ט תיקון שהכלים הללו יו"ט נקובים בתחתיתם כשפופרת כגוד וראוי להחזיר שיהי' יותר משפופרת כגוד ושיהי' כמוליא רמון ושיעור רמון לא ארבע ומתראוי להיות כעפח אך אחר שיקבעו הכלים בקרקע יתחברו ברות להקבצים הללו וע"ז לא יו"ט להם דין כלים דהוי קבעו ולבסוף מקקו שקודם שקבעו לא ה' כלי שסו' נקוב ולא ה' לו בית קיבול אך אחר שקבעו נחסם ואף למ"ד דהוי כלי אף בקבעו ולבסוף חוקקו לא הוי רק מדרבנן כדחיתא בעלי אלמוגים סובאו דבריו בחסם סופר בסו' ק"ח :

והנה ה' מהני לענין זה אף שיקבעו הכרות בתלום דבשעה שפוחה הכרוא להוציא מימיו תבטל מכלי אך אחר שיחסום הכרוא חוזר ונעשה כלי ושוב הוי קבעו ולבסוף חקקו אך ע"ז יש חשש מה שכתב הנו"כ בסו' דכל שצומד כן לספחה ולהסגר אינו בטל מעורם כלי אך חלקו שליו הב"א בסו' ק"ח אך כיון דאפשר לעשו' ענה עלהי"ט לקבוע הכרות בנה שכבר נקבעו הכלים בקרקע מתראוי לעשות כן וגם הפלומפ שיטפוך מים לתוך החציות ה"ל ג"כ לא הוי כלי שהוא עשוי לשמש את הקרקע ובלא"ה אינו מקבל עומאה בשביל שטמון תחת הקרקע ובה' עליו וגם יוכל לעשות קבעו ולבסוף חקקו ועל דעתי בלאו הכי מלאכה הפלומפטן כן הוא שאחר שיקבץ העץ החלול בקרקע נוקן החיכת עץ מחופה צעור אשר בו ישאב המים והוא לבדו ג"כ אינו כלי וגם בשעה שנכנס לתוכו המים נפתח הבית קיבול ואח"כ נסגר בחזרה וא"כ הוי קבעו ולבסוף חקקו ובלא זה כבר נדפס קונטרס ע"ז בספר מקור נפתוח לבדר שהפלומפטן אינם כלי כלל וגם כיון שהמים לא נתלשו מהקרקע ולא נשארו בדלי רק שנמשכים מהאליס כמעט הפלומפטן ולא הוי שאזיזים דהוי כנמשכין על גבי הקרקע ולא נבזהים מהקרקע דהוי רק תפיסת יד אדם במקלה כמבואר בסעי' הקודמין וכן הפלומפטן המחוברים לקרקע הוי כנמשכו ע"ג הקרקע וגם בלא"ה לא הוי שאזיזים גמורים רק שאזיזין שהשמיכוהו שאינו יורד להדיח מהכלים למקוה רק ע"י המשכה בצינור ושאזיזים שהשמיכוהו כולם לא הוי ג"כ רק מדרבנן ועכ"פ מוד כל הסוירים אלו לא הוי רק מדרבנן ובדרבנן קטפרים חיבור וכל זאת אם הוי קטפרים זוחלין אבל כיון שהמים עומדים באשבורן מלמעלה למטה נד אחד אין זה בכלל קטפרים זוחלין כלל אך מה שנלמד לכל הסוירים ה"ל הוא רק להוסיף חומרה על חומרה בענין נדה החמורה מה שאפשר לתקן ענה עלהי"ט וס' ממרום יערה עלינו רוח טברה ולהפוך לב השועים לעבודתו אמן :

סעיף יג

ל' לבאר הדיו דלילוק וקטפרים אינו חיבור אם דמעין הוי חיבור ואם מטפף המים שלמעלה ושלמטה לנ' סאה גבי מעין כגון מעין היורד מהכר או בשיפוע ואם מותר לעבול דמעין זה אף שאין ארבעים סאה במקוה אחד :

הנה כבר הבאנו מאי דפסק הרמב"ם בפ"ח מהלכות מקואו' בשלש גומות שנחל התחתון והעליו' של פסרים סאה והאמצעית של ארבעים סאה ושטף של גשמים סובר בנחל אע"פ שהוא ככנס לחיובן יוחא מתוכן אין זה

הרה"צ ל' ח"ט א"ת צ"ב ר"א

19

להמעין ולא שייך לומר דהוי כמרעו ונחצרו לו :
ושפיר ינחא דרין דטעף י' דמעין שהמשיכו לנריכת
 מים שהם נקבים ועומדים דבשעה שהמעין
 המעין לנריכת מים הי' לנריכת מים שפיר נקבים ועומדים
 והי' אז באשבורן ושפיר הוי' אז חיבור להמעין והוי' כאלו
 מרעו זו ונחצרו לו שפיר דינו כמעין לטעם הח"כ בוחלין
 ודו"ק :

ושפיר ינחא מאי דכתב מעין שהמשיכו לנריכת מים
 שהם נקבים ועומדים אז דינו כמעין אבל אם
 המשיכו לנריכת מים שהם זוחלין אין דינו כמעין (וגאון)
 אחד ר"ח להשיב ע"ז דבשעה שהמעין עומד אינו מעטר
 בוחלין ולאחר שנמשך הוי' זוחל אך באמת ינחא דלא
 דמעין שעומד אינו מעטר בוחלין היינו היכא שבשענו
 עומד ואינו זוחל כלל מלך עלמנו רק שהוא עשאוה זוחל
 כדאיחא בפרק ה' דמקואות משנה י' אבל כאן אדרבה
 המעין הי' זוחל מתחיל' וגם עתה הוא זוחל לתוך המקואה
 ועי"ש בע"ז בסי' ר"א ס"ק כ"ב) :

והנה יחיתא בבי' הובא בש"ך בסימן ר"א ס"ק ב' דכתב
 ח"ל משמע שאם המים מושפין כגון מעין שהוא
 זוחל ואין בשום מקום ממנו ארבעים סאה אבל כשאלטרף
 כל המים שמתחלה ועד סוף המה ארבעים סאה עובלין בכל
 מקום שגוף הגבול מתבטל מהם כגון ח"כ ור"ח לזה
 מדחינא בתוספתא ומייחי לה ר"ם בפ"ה דמקואות יחיתא
 תרדלית מי גשמים כבאים ממדרון רואין זוחל' אם יש
 מתחילתן ועד סופן לירוף ארבעים סאה מעבלין בהם
 ואם לאו אין מעבלין בהם דברי ב"ש ובי"ח אומרים אין
 מעבלין עד שיהי' לפניו עוקה ארבעים סאה הרי אף על פי
 שאין בהם ארבעים סאה אלא לירוף מתחילתן ועד סופן
 מעבלין בהם לבי"ש וע"כ לא פליגי ב"ה עלייהו אלא תפוס
 דקטפרס לא הוי חיבור או משום דאין הוטעין מתחילתן
 אלא באשבורן וכו' :

והנה נראה מדברי הבי' הללו דאף במעין בקטפרס לא
 הוי חיבור היינו כל שהמים יורדי' בשפוע ולא בשום
 שזה הוי קטפרס' כמו שהמר ד"כ לא פליגי ב"ה עלייהו
 אלא משום דקטפרס לא הוי חיבור או משום דאין הוטעין
 מעטרתן אלא באשבורן נראה דקטפרס בכל מקום לא הוי
 חיבור אף במעין אבל במוטעין כל זוחלין לא הוי חיבור
 כדברי הרמב"ם הג"ל או משום דאין הוטעין מעטרתן
 באשבורן ומה שכתב הבי' המים מושפין ואין בשום מקום
 ממנו ארבעים סאה מלערפין כל המים מתחילה ועד סוף
 היינו כל שאינו קטפרס זוחל בשום אהל בקטפרס אינו
 חיבור אף במעין . ומה שהמר שאין בשום מקום ממנו
 ארבעים סאה היינו שאין עוקה שיחזיק ארבעים סאה
 באשבורן רק כולו זוחלין העפ"כ במעין הוי חיבור אבל
 במוטעין אף בוחלין בקרקע שיהי' לא הוי חיבור וכן הוא
 דעת הבי' בסוף סימן ר"ח שהביא שם ב"ד ע"ד
 בשם המרדכי שכתב ר"ח דקשה איך עובלין ביהר והלא
 הוי קטפרס והירץ הוא ח"ל דנהר שאני דלמטה מקטפרס
 לבד יש ארבעים סאה וכן למעלה מהקטפרס יש ארבעים
 סאה אבל היכא דנחד מייחיהו ליכא ארבעים סאה בלא
 לירוף דהירץ אה"ל דאין עובלין בו ואין לומר דכל הנהר
 הוי קטפרס מראשו לסופו ומש"ה יורדין מלך זה ללך זה
 דהפיעו לא יחי' קטפרס אלא במקום אחד כגו למעבד הכי
 ועוד דאף אם הנחל לומר דכולו משופע קלה יש לומר
 שאין אותו השפוע נקרא קטפרס אלא כשהוא משופע
 ביותר ע"כ :

הנה גם ככאן דיהו דאף דמעין מעטר ומחבר בוחלין
 מכל מקום בקטפרס אינו חיבור ושם בנהר הוי
 מעין העפ"כ כן בקטפרס אינו חיבור אף ע"כ איכא ארבעים
 סאה בקרקע שיהי' לא בקטפרס אף דכל זוחל הוא במקום
 מדרון ע"ז אירץ דאף אם המים בקרקע שיהי' כל שבסוף
 ח"כ נמלא מקום נמוך ממילא יורדים המים מכל מקום השוה
 השוה

ר"ח ס"ז ח"ל כתב המרדכי בשבועות בשם חוס' גיטין דף ע"ו
 דהא דהן דילוק וקטפרס אינו חיבור לעומתה ולמיהרה
 פירוש ר"ח דהיינו דווקא מי גשמים דעתידין לפסוק אבל
 מי נהר שאין עתידין לפסוק הוי חיבור טופח ע"מ להטפוח
 יעו"ש :

וכן מלאתי בתום' בנכרות ב"דף ל"ה ע"ב בסופו ב"ה
 אין המים מעטרין בוחלין ושם ב"דף ל"ו באותו דיבור
 שהביאו שם באמת דנריכת בשם ר"ח שמונה לטובל
 בנהרות שכל הנהרות מחוברין לים הגדול ביותר מעירוב
 מקואות והמילת הנהרות אינם קטפרס שיהי' דרך חיותן ולא
 קטפרס מחברן אלא חיותן מחברן עכ"ל יעו"ש והיינו כיוון
 דדרך חיותן בכך שפיר הוי חיבור :

ובזה יבטחי בחידושי מה שהקשה בחומות הדשן בסי'
 ר"ד והובאו בטורי זהב בסי' ר"א ס"ק ג' ח"ל כתב
 בתרומות הדשן בסי' ר"ד שמעתי מקשים מאי טעם נטעין
 דפסולי זוחלין נריכותן היינו היכא דרבו מי גשמים על
 המעין דאין מעטרין בוחלין כמו מעין רק באשבורן כמו
 מי מקוה כיון דהוטעין רבו על הזוחלין וגבי מים שאובים
 דפסולים המקוה לגמרי ואפ"ה אם הי' כבר מקוה של
 ארבעים סאה ופלו לתוכה אפילו אלק סאה שאובים בנת
 אחת לא יפסלוהו כמ"ש בסי' זה סעו' ע"ו גבי מקוה ובמעין
 אף בכל שהוא ותירץ שם בתרומות הדשן דכתב הר"ח ע"ש
 הטעם שאין שאובין פסולין המקוה דהוי כאלו מרעו בתוכה
 והרי הוי כמחוזרים וכשרה ע"כ ינחא הקשיא דיעקר פסול
 שאובין דהוי כחלשים ע"י הדם ולכן מהני בהו זריעה
 ויחשבו כמחוזרים אבל פסול דנוטעין שאינם מעטרים
 בזחילה אינו מטעם שהם חלשים דהא מקוה שלימה מנוטעין
 בשרה ואפ"ה אינם מעטרים ע"י זחילה הלכך לא מהני
 בהו זריעה כמרעו במים זוחלין דלא מהני אלא לשיוויה חלוש
 כמחוזר ע"כ והדברים ינעים מאוד וקשה להבינם :

וגם הקשה שם הט"ז מהא דאיחא שם בש"ע בסעיף יו"ד
 מעין שהמשיכו לנריכת מים שהם נקבים ועומדים
 יש להם דין מעין יעו"ש והיינו דיש להם דין מעין לטעם
 בוחלין הרי דבפירוש מובהר דאף לעין שיהי' על הנוטעין
 דין זוחלין מהני ג"כ היכא דהבדל למעין :

וכשאני לעמתי הקשיתי עוד למה כתב בסעיף יוד
 מעין שהמשיכו לנריכת מים שהם נקבים
 ועומדים תהלה אז יש להם דין מעין לטעם הח"כ בוחלין
 ולא אמר דמעין שהמשיכו לנריכת מים שהן עתה זוחלין
 מהני המעין שיהי' לנריכת מים דין זוחלין ויטהרו כמו
 שהן עתה זוחלין :

ולפי אשר בחרתי ליעיל יתייבב הכל בטוב טעם דה
 קשה קובים הרומות הדשן אמאי בשאובין שנפסלו
 לגמרי אפ"ה נקוה של ארבעים סאה או מעין מעטר
 חוהם ונוטעין שבשנים באשבורן רק בוחלין אינם מעטרים
 המלי נח מהני כשבה לחוכן מעין שיטהרו בוחלין ולפי הג"ל
 ינחא דהא ברה"ש כתב הטעם דבאובין נחשבו כמקוה או
 במעין משום דהוי כהינו מרעו בהוכו והרי הן כמחוזרים
 וכשרין וזה לא שייך במוטעין שהמה זוחלין אף שבא לחוכן
 מעין נח טובל לומר דהנוטעין והזוחלין הנה כמחוזרים
 ננוטעין ודינם כנוטעין דהרי זוחלין אינם מחובר כלל ומלאו
 נוי גשמים שהמה זוחלין לא הוי כמחוזרים למעין כלל כיון
 שהמה זוחלים לא הוי חיבור כלל כיהו דבמעין שפיר
 אמרתי ליעיל לחד לך וכמבואר בראשונים דמעין זוחל הוי
 שפיר חיבור אבל הוי גשמים לא הוי חיבור נמלא לא נחצרו
 המי גשמים כלל שהם זוחלין להמעין ואינו דומה לשאובין
 כנהנהגו ננוטעין או נמקוה דהשאובין שפיר המה באשבורן
 הך שהמה פסולין ננוטעין שאובין כיון שנחשבו להמקוה
 נחשבו הכל זוחלין דלדעת הריב"ש והתב"ש שהבאנו ליעיל
 בהמה זה הוי הפסול משום שאינו הוי ארבעים סאה
 ביהר לא מהני שנגע להם מעין ג"כ דהרי אינו חיבור כלל

20

השבו אל מקום הכמון והזהר זוחליו אף במקום השבו כעצב המים וזו הוי חיבור במקום השבו לארבעים סאה ועוד דאף אם ככל מקום הזוחליו משופע קלת מכל מקום זה לא מקרי קטפרס כיון דלא הוי רק משופע קלת ואינו ניכר להיחא השפוט זה לא מקרי קטפרס אבל בקטפרס שהוא משופע ביותר אף במעין לא הוי חיבור וכן הוא בתוס' בחגיגה דף י"ט ד"ה נגזור אטו חרדליה של גשמי' על מאי דאיתא שם בגל שנתלש וכו' ארבעים סאה ונפלו על דאם והכלים טהורים והאמר דסלקא דעתך אמינא לגזור דלמא אטו למטבל בחרדליה של גשמיים וכתבו בתוס' פירוש רש"י שזורדים מהר גבוה ויש בו ארבעים סאה ולא עלתה שם עזילה דקטפרס אינו חיבור והר"י פירוש וכן כתיב בכמה פירושים של רש"י דפסול מטעם דאין מקום מעבר בזוחליו אלא באשכרו כדתיירא בת"כ ומיכו אומר הר"ר אלהן דע"כ טעם ראשון עיקר מדגורין בגל של ים דאי משום זמילה אז בשל ים מהני אי לא מוקמינן לה כר' יוסי דאמר במסכת מקואות פ"ה כל הימים כמקום וכו' קשה לנווי מאי קאמר משום חרדליה של מי גשמיים הו' בשל ים נמי לא מהני כדתינן ביה הלל אומרים אין מטבילין בחרדליה ומשונע דבכל חרדליה איירי מדלא הוכרז ליה בכהיא גשמיים ולפירוש ראשון יחא ומיכו אכתי יש להקשו' דקטפרס הוי חיבור לעין מקואות כדפירוש הר"י ואם כן למה לא מהני ואי הוי טעמא משום זמילה יסכן טפי עכ"ד (ודברי החוספ' הללו לריכין ביאור אך אף עניינו כעמ' בזה אף העולה לריח :

ויכל למלוח מקום מים שאובין עד סיה' כחן ארבעים סאה אז יש חילוק אם הקנים הממשיכים מים מהמעין באים להמקום תוך המים ודאי שמחצן אותו למעין ונטרוו השלוחים והרי יש כחן ארבעים סאה באשכרו אבל אם הקנים גבוהים מהמים ושופכין מלמעלה למטה המקום פסולה ואין זה חיבור שאין הזוחליו מערבין כמבואר בסו' ס' והש"ך בס"ק פ' בסופו לדעתו אחר מחילה כבודו שנה בזה שהחליט שכיון שנקובים בשפופרה הווד הוי חיבור וכתבתי בגליון הש"ך שלי דלא קשה מידי דלקמן בסיומן ס' מבוואר שאין החמליו מערבין וק"ו בזה עכ"ד הנו"ב :

ובואו בילדופי תמהתי על הנו"ב כזה. ח' כיון דהוא מיירי במעין ובמעין ספיר מערב בזוחליו כאשר כתב הש"ך בסעיף ס' בס"ק קכ"ט. ז' מה שמחלק בין אם הקנים גבוהים מהמים ושופכין מלמעלה למטה בין אם זוחל בשוה לשיטת הרמב"ם דהטעם דאיכס מערביו משום דאין הזוחליו מערבין אין חילוק בין אם זוחל מלמעלה למטה או זוחל בשוה :

וראיתי אח"כ צעת שדפס חתם סופר בסו' ר"ח כתב ע"ד מקום שהמשיכו מים לחובה ע"י ליטור אחד ממעין שאינה פוסקת לעולם וכתב שהמור"י יפה הורה והמקום בשירה בלי שום ספק והחולק על ההורה תקע יסודו דדברי הנו"ב מהדו"ח ביו"ד בסו' קל"ז וכתב ע"ז החתם סופר דהנו"ב נמשך אחרי מה שכתב דגול מרבבה בסו' ר"א על הש"ך בס"ק פ' אבל דבריו שם חמוהים כי הש"ך שם ס"ק קכ"ט כתב אין החמליו מערבין היינו מי גשמיים ולא מעין ועי"ש :

ולפי אשר בארנו לעיל יש מקום לדברי הנו"ב דאף דמעין מעבר בזוחליו ושפיר הוי זוחליו חיבור גם כן כ"ל מכל מקום בקטפרס אף במעין לא הוי חיבור היינו כנשפך מלמעלה למטה ויש סתם לדבריו מדברי החו' בחגיגה אף שדבריהם אינם מובנים :

אך עכ"ל זאת הוא רק היכא שהמקום חסרה וליך להשלים השיעור אבל צעודא דהנו"ב דהיה כחן שיעור מקום כאשר כתב שם ולא לדרך רק להכשיר השאובין בזה קיל טפי כמבואר במשנה דמערבין המקום העליון מן התחתון וכדברי הר"ש הג"ל דלענין לטבר השאובין הוי קטפרס חיבור כדאיתא בפר' ו' משנה ח' וכאשר הארכנו בסיומנים הקודמים והש"ך לשיטתו יחא דהוא לא ס"ל חילוק זה וכפי דבריו בס"ק קכ"ט במעין אף בקטפרס הוי חיבור ולא קשה עליו קושית הנו"ב דהוי קטפרס דהש"ך לשיטתו במעין אף בקטפרס הוי חיבור :

אך ככל אלה לא יעלה ארוכה לדברי הש"ך בס"ק ל"ה → שהבאתי לעיל דכתב דאף בני גשמיים היכא שיש באמה גופה ארבעים סאה נטבר הבור בהשקה וזה תימא דבני גשמיים זוחליו לא הוי חיבור :

והנה לפי הג"ל דגם במעין היכא דהוי קטפרס יש שיטות לומר דלא הוי חיבור אף דזוחליו הוי חיבור ח"כ יש חשש בכל נהר היכא דאין בו עוקה עמוקה שחזיק ארבעים סאה דאל"ה הוי חששא שמה הנהר הוא קטפרס והמים זוחליו בשפוט ואין מלערפין המים לארבעים סאה ותווי הדבר בשני חירווי הג"ל דלא אינו משופע רק מעט אס' בכלל קטפרס יחבד או כיון שאינו ניכר השפוט אינו בכלל קטפרס :

וברשי בחגיגה דף י"ט ד"ה חרדליה ששופעם ויורדת ממקום גבוה ויש בה ארבעים סאה והטובל בה לא עלתה לו עזילה משום דמקום קטפרס הוא מקום זקוף ביותר מדאי וארבעים סאה שבו אינו במקום אחד ותנן הילוק וקטפרס אינו חיבור כו' מבוואר מדבריו דדוקא מקום זקוף יותר מדאי הוא דהוי קטפרס אבל משופע קלת לא הוי קטפרס :

ולכתחילה

הרי בפירוש דעתו דאף צים דהוי כמעין זוחליו ע"כ חיבור כ"ל דהרי מלערפך לארבעים סאה מכל מקום קטפרס אינו חיבור למ"ד דאף במקום קטפרס אינו חיבור אף דברי החוס' אינם מובנים כלל דאם נימא דאף צים דהוי מעין ומעבר בזוחליו מכל מקום חרדליה לא מהני משום קטפרס ח"כ תמוה דנגל שנתלש ג"כ לא מהני דהוא ילוק וגרע עוד מקטפרס כאשר כתב החוספ' בניעין דקטפרס היינו שוב על דבר משופע וילוק היינו בחויר ודוחק גדול לומר דמיירי דנפל עליו הגל באופן דהוא עומד בגומא ונשאר המים באשכרו אף בודאי גל הוי זוחליו וכדאיתא במהרי"ק בסו' קל"ז דהביא ראי' דמעין אף שפסק ממקורו כל שלה נח באשכרו עדיין שם מעין עליו כתב חו"ל ורחיה ממה שנינו בפ"ה דמקואות גל שנתלש וכו' ארבעים סאה ונפל על האדם ועל הכלים טהורים כו' והע"פ שאין לך זוחליו גדול מזה יעו"ש דבריו :

שבת וראיתי בר"י פ"ד דמקואות משנה ד' היכא החוספתא מהך דגליו דכתב שם חו"ל מן היס ומן הנהר הכא לריך לטעמא דאין מטבילין בחויר דמעין מעבר בזוחליו ומטעם דילוק וקטפרס אינו חיבור לא היה יכול לפסול להפטר צים ארבעים סאה ביחד בחויר עכ"ד ודברים אלו קלרה נפשי להבין דבחויר הוי עוד ילוק דגרע מקטפרס אף ששם נולדים ביהד דהרן לדברי החוס' דלפי עניינת דעתו הינה מובנים כלל וגם הש"ך להלכה פסק דלא כוותיבהו :

דהנה בש"ך בסו' ר"א ס"ק קכ"ט כתב על מאי דאי' שם בהמהבר ג' גומות שכחל החתחונה ועליונה של עשרים סאה והאמלעית של ארבעים סאה ושטף של גשמים עובר בתוך הנחל אט"פ שהוא כנס לתוכן ויואל מחוכן אין זה עירוב שאין הזוחליו מערבין אלא ח"כ עמדו וכתב הש"ך דוקא גשמיים אבל מעין מערב אף בזוחליו ע"כ ולפי הג"ל קשה דבקטפרס שהוא יורד מלמעלה למטה אף במעין אינו חיבור כ"ל דברי רבי' ודברי החוס' ודבר זה במחלוקת הראשונים הלוי אם במקום קטפרס הוי חיבור וע"כ דעת הש"ך דמעין כיון דמעבר בזוחליו אף קטפרס הוי חיבור והנו"ב מהדו"ח בסו' ק"א כתב חו"ל אמנם אם

21

לגרותני כיו נילוק אחד ומגורגותני לצור נילוק שני והיו נילוק בר נילוק זה לא למרין :

והיה כאן נוכל לומר דהמעין מחבר חלקי המעין יחדיו ככ"ל וגם מחבר אליו מקו' של מים דהיו רק חיבור אחד מי המקו' אל המעין אבל לחבר שני המקווא' יחדיו כיו נילוק בר נילוק לחבר המקו' הראשון' אל השמקף של גשמים והשמקף של גשמים יחבר אליו המקו' השני ועי"ז יתחברו שני המקוואות אהדרי זה כיו כעין נילוק בר נילוק זה לא למרין :

והנה גריב'ס כסוי' רז"ב כחז להיפך בדף פ"א ע"ג ח"ל וכיון שקטפרס אינו חיבור לחבר שני מקוואות סגן באשבורן ואפילו ממקו' שלם שלמעל' ומקו' חסר שלמט' כ"ס שאין הקטפרס עלמו משלים למקו' (שלמעל' ז"ל) שלמט' ממנו החסר בשעת טביל' יעו"ש :

והיינו דהשואל הביא לו דברי החסופ' בניעין לחלק דדוקא היכא דמקו' אח' שלימ' ואח' חסיר' או פליגי בגוד חסוק וגוד אחים אבל היכא דאין כהן מקוה שלימ' כלל רק שני חסרי' ככה"ג קטפרס אינו חיבור כללומאי דרב יבד' מחיר היכא דלא כו' כאן אלא ארבעים סאה ויבד הראשון וטבל אף השני עבוד משום דלמרין גוד אחיה אף דאין כאן מקו' שלימ' כלל ותיירו בתום' דכאן עדיף טפי משום דסוף המים שעליו לפול וכחכ ריב"ש דאין לו' כחוס' מניעין ומלד הסברא נכפך הוא דכיון דקטפרס אינו חיבור לחבר שני מקוואות יחד מכ"ס שאין הקטפרס עלמו משלים למקו' ככ"ל :

דרי דעתו להיפך דמסתבר יותר שהיילוק יחבר שני המקווא' יחד משתבר לגבי עלמו :

אך הוא מייירי הסס במקו' דאינו מעבר צוחלין רק באשבורן שפיר קאמר ריב"ש דמסתבר יותר שצוחלין שני מקוואות עומדים דעכ"פ איכא כאן ארבעים סאה באשבורן ושפיר איכא כאן ארבעים סאה כשרים לטביל' אבל היכא שגוף הצוחלי' מלמערפין לארבעים סאה אי"ב אין כאן ארבעים סאה מים כשרים ומסתבר יותר דלא מהני אף ע"ז סירן המכרי"ק בשורש קר"ו מה שכתב על המשנה דשלש מקוואות בזה עשרים סאה וזה עשרים סאה וזה עשרים סאה מים שאובים והשואב מהלך וירדו ג' וטבלו בזה ונתעברו המקוואות עסורים והטובלים עסורים והקט' דאין המים שיואלים למעלה מהמקוואות מלמערפין להמקו' הא בשט' שליט' המה צוחלים וביבא ראי' מזה לרבינו אשר דחיה ל"י דאינו נקרא זחיל' רק מה שילט' מוץ למקו' והשאר השאר למט' נקרא אשבורן לא כדעת האומרים דצוחל קתא למעלה הוי כולו צוחלין וכחכ ח"ל ולדידי לא קשה כלל מהבוא דג' מקוואות דח"ג דאין המקו' שאוב וכשר כי אם ע"י הצוחלים היואלים מכל מקום כיון שגם הצוחלים משלימים לשיעור מקוה וראי' מהא דתנן בפר' ז' מקו' שיש בו ארבעים סאה מכוונת וירדו שנים וטבלו זה אחד זה הראשון עבוד והאחרון עמא ר' יהוד' אומר אם רגילו של ראשון נוגעת במים אף השני עבוד וברי יודע הוא שאין צוחלין גדול מזה כחותן המים שגשאריו על גוף הראשון שהרי הן נוספין ומחלין מעל גבי גופו ואפילו הכי פליג ר' יהוד' אסתא קמא ואמר דהשני עבוד וע"כ לא פליג ת"ק רק משום דהוי קטפרס הא לאו הכי אף ע"פ סגן צוחלין משלימין השיעור יעו"ש :

ודעתו דרק גוף הטביל' לא יוכל להיות צוחלין אבל אם הוא צובל באשבורן אף שאין בזה ארבעים סאה שפיר צוחלין משלימין השיעור וכן הוא דעת הר"ם בפ' ס' משנה ו' דחיתא שם בית שמאי אומרים מטבילין בחרלית וכחכ דע"כ סוגרים דנוטפין מטכרים צוחלין ומיחו אפשר שיש אלא חרלית פרתא ביהמה שהמים עומדים בחוכה ומחברת לחרלית בשפופרת סגור ע"כ וג"כ דעתו דכיון דבמקום

ולכתחילה בודאי יש להחמיר מלמטבול בזה כל היכא שאפשר במקוה אחרת מהבוא טעמא וה"ה היכא שאין כאן במקוה ארבעים סאה ומעין מקלה לתוכו מלמעלה למטה ג"כ לכתחילה יש להחמיר כדברי סו"ב כ"ל דאף במעין קטפרס אינו חיבור לענין להשלים השיעור אבל היכא דיש במקוה ארבעים סאה אף דפסולה משום שאובין ומכ"ס היכא דרוב המקוה כשרה רק דיש כאן השם פסול דג' לוגין שאובין דהוא רק מדרבנן בודאי נוכל למנוח אף לכתחילה על המעין אף שהוא זוחל מלמעלה למטה והוי קטפרס ועכ"פ בזה נוכל לחמוך על דברי החסם סופר :

והנה החסם סופר כוסיף שם עוד וכחכ ח"ל והנה כך דינא דאין הצוחלין מערבין גופא לא נמלא ב"ס ארבעה קיימא לן גוד אחיה לכ"ע רק הרמב"ם הוא דפירש כחוספתא וקבו דלא לוסוף אלא במי גשמים ולא במעין והטעם דלא נאמר אלא אין הצוחלין מערבין ולא אין הצוחלין מתבדים פירוש כי ג' גומות שבתוספתא שער עליהם מי גשמים והמים כללו אין בזה ארבעים סאה למטר בזה וגם המה צוחלים ומי גשמים אינם ראויים לטבילת צוחלים ולא בזה אלא לערב השלש גומות זו עם זו ולזה כיון שהמה צוחלים אינם מערבים אבל אם היה השמקף כזה מעין נובע שהוא כשר לעבול בו בעלמו וממלא שאינו בא לערב המקוואות אלא לחבר הגומא אל עלמנה שפיר מחבר אל עלמו אף ע"פ שהוא זוחל ואדרבא גורם הוא בתבורתו שגם הגומא מטכר צוחלים כל זמן שהוא מחבר לו ואין חיבורו כפסק ודוקא שם מי גשמים שאין בעלמו ככשר לעבול ולא בא אלא לערב המקוואות בזה פליגי רבנן עכ"ד :

ולפי שיטתו כו' אפשר ליישב גם דברי הש"ך באמה של גשמים דכיון דיש בהאמה גופה ארבעים סאה שפיר מחברת עבוד אל עלמה ורק שני מקוואות יחד לא סוכל לחבר אף אחי אשמע ולא רבין סברא זו דכיון דצוחלין לא הוי חיבור אין חוכל האמה של גשמים לחבר עבוד אל עלמו ולמכר אחיה :

והנה לענין מעין אפשר לומר כן כיון דמעין מטכר צוחלין וע"כ מחבר ג"כ צוחלים עלם אל עלמו היינו כל חלקי הצוחלי' מתחברים יחדיו לארבעים סאה כיון שהצוחלים מהמעין הוי חיבור כ"ה שמתחבר אל עלמו המי גשמים למכר אחיה אם המה שאובים וגם להשלים השיעור ולא עוד אלא שלפענ"ד אף אם שבתמעין ליכא שיעורא ולמ"ד דאף במעין צעין ג"כ ארבעים סאה וצירוף המעין ג"כ לא יחי' עוד ארבעים סאה כיון שמעין עובר בין שני המקוואות אשר בהסתברות שני המקוואות יחי' ארבעים סאה ג"כ המעין מחבר שני אלו המקוואות יחד כיון דהצוחלים מהמעין הוי חיבור מחבר שני המקוואות יחד :

אך דעת החסם סופר לחלק דלחבר אל עלמו שפיר מהני אבל לחבר שני המקוואות יחד לא מהני ולפוס ריהסא לא אדע לחלק בניהם אף ראייה סברא זו ג"כ בפ"י בדף ט"ז בתום' דר"ה הנילוק שם בא"ד עוד הקשה דכחכ ח"ל אין מקום לקושיא זו דהא דאמר ר' יהודה אם כי רגליו של ראשון נוגעו וכו' היינו משום שאין אנו לריכים אלא ללרף אחיה המים שעל גבי האדם למי המקוה וזה סובר דהוי חיבור משא"כ מחני' דנילוק וקטפרס דאייירי לענין חיבור לערב המקוואות לעשות שני המקוואות אחד להשלים השיעור בזה מלינו לומר דקטפרס אינו חיבור ע"כ והוא ג"כ כסברא כ"ל :

ואפשר לומר לפי מאי דק"ל דנילוק חיבור גבי יין נכך ונילוק בר נילוק לא הוי חיבור והוא מתום' בדף כ"ו דר"ה גורגותני דכתבו דאף למ"ד דנילוק הוי חיבור נילוק בר נילוק לא הוי חיבור כגון הסס דמנה

22

דמקאס שהוא טובל הוי אשכנזי המצטרפין המים כזוחלים לארבעים סאה :

אמנם בש"ע נבי' ר"א בס"ק ל' לא כבירה ל' כן דאיחא ע"ס דאם המים שלמעל' בכהמק' וזחלין אין טובלין אף למטה כל שלא נשאר למט' ארבעים סאה כרי דעמו כיון דמק' אינו מטער רק באשכנזי לריך להיות כל הארבעים סאה באשכנזי דכרי וזחלין אינו מטער כלל :

ובהידושי למקואות הארבעים דיש שיטות חלוקות נ"ח וע"ז שפיר קאמר הריב"ש דכ"ט הוא שזחלין יחברו שני מקואות יחד שיש בשניהם ארבעים סאה דהו' כפיר הוי ארבעים סאה באשכנזי שכשרים לטביל' דאם הזחלין עומים פסולי' לטביל' משלמין השעור מכ"ט שזיעלו לחבר מים שעומדים באשכנזי להשלים השעור שאז יהי' ארבעים סאה באשכנזי. ממש :

ולענין וזחלין דעת הפ"י והח"ס להיפך דלעלמא מחבר שפיר מי המקואה להשלים השעור אבל לחבר שני מקואות יחד אינו מועיל :

סעיף יד

בש"ע נבי' ר"א ס"ק מ"ח איחא דאם ממשיך המים למקואה על דבר המקבל עומאה פסולה וביטול מ"ט איחא בד"א בממשיך מי גשמים דלעלמא אבל בממשיך ממעין או מקואה אפילו ע"י דבר המקבל עומאה כשר דחשיבין לזה המקואה שהמשיך המעין לחוכה כאלו הוא מחובר למעין או למקואה ויש מי שאינו מחלק בכך :

והנה דעת המחזיקין הוא הר"ש בסוף נדה הובא בב"י וז"ל אינו אומר אם כסילו של מחכוח מביא המים ממעין או ממקואה אחר למקואה זה אש"ג דהוי' ע"י עומאה כשר כיון דמי המקואה מחוברים למעין או למקואה אחר שיהא כשרה דכולו שרוב נטור בהשקפה אם השיקו לחברו למקואה כשר כדחזק בפ"י דמקואות מטערין את המקואות העליון מן התחתון והרחוק מהקרוב כ"ל מביא סילון של חרס או של אבר ומניח ידו תחתיו עד שיהא מהמלא מים ומושכו ומשיקו אפילו כשטרה ודיו עכ"ל הר"ש :

וכתב עליו הבית יוסף וז"ל ואש"ג דממשיך מים מן המעין לכלי נפסלו אף המים היוצאים מהכלי משום שאובין ולא מהני בהו חיבור למעין כמו שכתבתי לעיל מדברי הרמב"ם והרא"ש שאי הסס דהוי כלי שיש לו בית קיבול ונפסלו משום שאובין אבל היכא דאין לו בית קיבול אש"פ שהוא מקבל עומאה שפיר הוי השקפה אש"פ שהמים נמשכים עליו אבל מדברי הרשב"א נראה דאין מחלק בין ממשיך מי גשמים בעלמא לממשיך מי מעין או מקואה שכתב בסוף ההשגחה שכתבתי בסמוך וז"ל עוד שנינו במסכת מקואות מטערין את המקואות העליון מן התחתון והרחוק מהקרוב כ"ל מביא סילון של חרס או של אבר ומניח ידו תחתיו וכו' מכל אלו שמענו שאפילו כלי מחכוח העשויין לקרקע או לדבר המחובר לקרקע אינו מקבל עומאה ואינו פוסל את המקואה עכ"ל הרי שפירשה להסו' מהני'ן כשהסילון מחובר לקרקע דוקא וכן מפרש הדין בשו"ע הרמב"ן בסו' רכ"ז ודלא כמשמע מדברי הרא"ש דמפרש דכסילון תלוש מיירי עכ"ל הב"י :

ותמוה לפענ"ד דדעת הרשב"א מהיפוך להיפוך דדבר המקבל עומאה פוסל את המקואה אף כשהיא מחובר למעין ובכלי ממש דעתו דאינו פוסל את המקואה כשהיא מחובר למעין מחוברת שם ברשב"א בהשגחה ודעת שאר הפוסקים נהפך הוא דככלי ממש פוסל אף שמוחבר למעין. וכדבר המקבל עומאה אינו פוסל בשמחבר למעין :

והנה לדעת המחזיקין בממשיך על דבר המקבל עומאה היכא שמחובר למעין אינו מסופק מה יהי' אם גוף המקואה הוא על דבר המקבל עומאה ומחובר למקואה כשירה אם מהני ימקום הספק הוא אשר אינו מסופק לשיטת המחזיקין בעצם הדבר אם העעס דאף המים שהוא על דבר המקבל עומאה נטור היכא שמחובר למעין או דומיא דמקואה ג"כ פסול דחיבור לא מהני רק לטער המים שנפסלים מכבר החיבור למקואה מוליא אותו מידי פסולו אבל אם הוא עוד גם עתה על דבר המקבל עומאה לא מהני החיבור לטער כיון שעדיין עומאה אף את מחובר למקואה על דבר המקבל עומאה אף את מחובר למקואה כשירה היא פסולה ואין טובלין בה אף דעת המחזיקין בממשיך על דבר המקבל עומאה כיון שמחובר למעין או למקואה אחרת היא משום דמקואה שנתמלא מהמים שנמשך על גבי דבר המקבל עומאה עתה אינו עוד על דבר המקבל עומאה אף שהמים קודם שצאו למקואה היו על דבר המקבל עומאה ואולי נחברו עתה למקואה כשירה לטער גם עתה מהני החיבור למקואה או למעין אף שהחיבור הוי ע"י המים שהמם על דבר המקבל עומאה למעין החיבור מהני אף שהוא בעלמא אינו כשר למקואה כיון שהוא על דבר המקבל עומאה מ"מ מחבר שפיר כמו שזמנינו לענין וזחלין אף דמקואה פסולה בזחלין מ"מ איכא פלוגתא בג' גומות בנחל ואמה של גשמים עובר' ביביהם דר' מאיר אומר טובלין בעליונה ור' יהודה אומר בתחתונה וכלשר כתבו הסו' בגיטין דף י"ו דמקואות קטפרס הוי חיבור וזחלין מחבר אוחס אף דפליגי אם אמרינן גוד אסיק או או גוד אחיס וקשה איך הקטפרס והזחלין יוכלו לחבר המקואות כיון שהמקואה פסולה בזחלין וע"כ לריך לומר דאף דמקואה פסולה בזחלין היינו היכא שהוא טובל בזחלין אבל אם במקום שהוא טובל הוי באשכנזי אף שהחיבור הוא וזחלין כשר וס"ה כן נוכל לומר לענין שלריך להיות היום המקואה שלא ע"י דבר המקבל עומאה היכא שבמקום שהוא טובל אינו על דבר המקבל עומאה אף שהתחתונה המקואה הזאת למקואה אחרת כשירה הוי ע"י דבר המקבל עומאה לית לן בה :

ולחכמים דברייתא דאומרי' דאין טובלין לא בעליונה ולא בתחתונה וכפי מה שז' הרמב"ם הטעם דאין הזחלין מעכבין את נימא דהטעם הוי כמו דאין המקואה מטער בזחלין והמים פסולי' לטער בזחלין מש"ה אינו מחבר ג"כ כאשר כתב כן הריב"ש שהבאנו לעיל לפ"י ה"ה היכא שהמים המחברים המה על דבר המקבל עומאה ג"כ הוא כן כיון שהמים הללו בעלמא פסולים למקואה שהמם על דבר המקבל עומאה ג"כ לא יוכלו לחבר :

אך נוכל לומר דעמ' דרבנן בזחלין הוי משום דסבורים דזחלין לא הוי חיבור וקטפרס אינו חיבור כלל כאשר כתב בסוף משנה אבל אם ה' חיבור בזחלין שפיר ה' מחבר ביחד אף דהמה פסולי' לטבילה ואף רבנן מודים בזה וא"כ היכא דהמים הנחברים על דבר המקבל עומאה שפיר מחברים יחד אף דהמה פסולים בעלמא לטבילה :

והנה לפי אשר נחפיקנו עתה דאף לדעת המחזיקים בממשיך על דבר המקבל עומאה באם מחובר למקואה היינו רק שהמים המחברים המה על דבר המקבל עומאה' אבל אם גוף מי המקואה הוא על דבר המקבל עומאה' לא מהני אף שמחובר למקואה עתה :

לפי זה נראה דגם אם אין במקואה שיעור ארבעים סאה אף מחובר אליו מים המשלים לארבעים סאה והמים הזה הוא על דבר המקבל עומאה נראה דלא מהני ג"כ אף לדעת המחזיקין לפי הספק הא"ל דרק לחבר המים מהני אף שהוא על דבר המקבל עומאה' אבל גוף מי המקואה אם המה